

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02202

KORTENSHPIEL

Meir Blinkin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

IN MODERN YIDDISH

מאיר בלינקין.

קארמענשפיעל

ערצעהלונג.

פרייז 25 סענט

ארויסגעגעבען פון
שרייבער פרעסס פובלישינג קאמפאניע.
437 גרענד סטריט, ניו יארק.

א.

דאָס שעהנע געזונדע לעבענס־דורשטיגע ווייבעל, האָט אונ־
געדולדיג ארומגעשפּרייזט איבער'ן צימער. זעהר אָפט איז זי
צוגעגאנגען צום פענסטער, האָט עס אויפגעעפענט און זיך ארי־
בערגעכויגען. דער בייזער ווינד האָט הוצפה'דיג א שמיים געמאָן
איהר אין פנים אריין שפּאַרענדיג זי מיט אימפעט צוריק. זי
האָט זיך אָבער ניט אונטערגעגעבען, און פאַר כעס האָט דער ווינד
צושויבערט און צופלאַכטען איהרע לאַנגע בלאַנדע האָר. פּאַניען
האָט דאָס זעהר ווייניג געקומערט. ער וועט ביי איהר ניט אויס־
פיהרען. זי האָט בלויז ארומגעוויקעלט מיט א טיכעל די האָר און
עפטער און ווייטער אַרויסגעשטרעקט דעם קאָפּ.

אויף ווי ווייט איהר אויג האָט געגרייכט, האָט זיך פאַר
איהר געשפּרייט א ווייס־בלישטשענדער ערטער־ווייז נאָך ניט
בעטראַמטענער שנעע — דאָרט געהט דוכט זיך ווער... משה
געהט! ניין, ס'איז ניט משה. וואָס־זשע זאַמט ער זיך היינט
אַזוי?

זי ערוואַרטעט דעם מאַן. שטענדיג קומט ער צו דער צייט
און שטענדיג צו דער צייט ווערט זי אונגעדולדיג. דעם נאָך
צען טאָג איז זי אַליין, און אז ער קומט וויל ער נאָך מיט איהר
נישט פערבריינגען.

פאר זיין זאמען זיך אזוי לאנג וועט זי איהם אָבטהון א שפי-
צעל : פריהער דארף מען זיך אָנטהון. זי האָט זיך פערפוצט
אין א שעהנעם מאנדעל-קאָליר קאָסטיום, א ראָז קעלנערעל, די
האָר פערקעמט אַרויף און אַרומגענומען מיט אַ זיידענער
הימעל-בלוייער טאשמעלע. זיך שפיענגלענדיג אַ פאָר סעקונדען
איז איהר איינגעפאלען אָנצוטהאָן איהר בעליעכטען העל-ברוינעם
שירן, וועלכער מאכט זי נאָך שעהנער, יונגער און קינדערשער.

— מיט וואָס אזוינס נאָרט מען איהם אָפּ?

אָבטהאָן דאַרף זי איהם עפּים אַזאַ זאָך, אז עס זאָל זיין פון
וואָס צו לאַכען. זי וועט איהם ניט אָפענטפערען, אז ער וועט
קלינגען. זאָל ער מיינען, אז קיינער איז ניטאָ אין דער היים.
נו ? ניין דאָס טויג ניט ! זי וועט גאָר לאָזען אָפען די טהיר
און אַליין וועט זי זיך ערגעץ-וואו בעהאַלטען. נו, און אויב ער
בריינגט מיט זיך אימיצען מיט ? ניין, דאָס טויג אודאי ניט...
אָט וואָס!.. זי וועט זיך אָנטהאָן אין מאָרגען-מאַנטעל, מיט אַ
טיכעל אויף די האָר און וועט זיך מאַכען פערשלאָפען.

טרעפענדיג זי אינ'ם מאָרגען-מאַנטעל וועט משה זיכער
מיינען, אז זי איז געשלאָפען און אז דאָס האָט ער קלינגענדיג
זי אויפגעוועקט. וועט ער צו איהר ווינקען, זי טאָרקען אויף
שטוב-לשון, זי זאָל געהען זיך איבערטהאָן. זי וויעדער וועט זיך
מאַכען פאַר אַ גולם. זי פערשטעהט ניט וואָס ער רעדט צו איהר
און דאַטס-אַלץ... וועט ער זי דאָך אָנרופען ביים נאָמען : וואָס
איז מיט דיר, פּאניטשקע ! דאַמאָלט וועט זי מאַכען אַ בעוועגונג,
ווי צום אַראָבוואַרפען פון זיך דאָס מאָרגען-מאַנטעל. „וואָס איז

מיט איהר אזוינס געשעהן? " וועט ער א פערציטערטער זי אָנֶר נעהמען ביים האַנד: — פּאַניע, פּאַניטשקע, וואָס ביסטו אזוי פּערשלאָפּען! ערשט דעמאָלט וועט זי אויספלאַצען אין אַ געדלעכטער, וועט פון זיך אַראָבוואַרפּען דאָס מאָרגען-מאַנטעל, אַראָברייסען דאָס טיכעל פון קאַפּ און וועט בלייבען שטעהן אַ פּערפּוצטע... אי וועט ער בלייבען מיט אַ נאָז, אַי, אַי אַי! ...

טראַכטענדיג וואָס פאַר אַ שפּיעצעל אָבצומהאַן דעם מאַן, האָט פּאַניע דערווייל דערהערט טריט אויף די שטיעגען, זי האָט געשווינד אויפגעפענט די טהיר און דערקענענדיג דעם מאַנ'ס גאַנג, האָט זי שנעל אויף זיך אַרויפגעוואַרפּען דאָס מאָרגען-מאַנטעל, האָט קונציג אַרומגעדערהט אַ טיכעל אַרום קאַפּ און איז אַ פּרעהליכע געלאָפּען צוריק צום טהיר. זי האָט די טהיר עטל וואָס אויפגעפענט, ס'איז קוים, קוים קענטיג געוועזען, אז זי איז אָפּען, און אַ בעגייסטערטע פון איהר אויפטהו, האָט זי אונט געדולדיג געוואַרט. ווען משה איז צוגעקומען צום טהיר, נאָך איידער ער האָט אָנגעריהרט דאָס עלעקטרישע גלעקעל, האָט זיך די טהיר פאַר איהם ברייט צועעפענט און מיט אַ גליקליך-פּער-שיטען שמייכעל אויף איהר געזונדען, פּערפלאַטמען פנים האָט פּאַניע איהם בעגעגענט.

— העללאָ בעד באַי! (*...)

משה האָט איהר געוואָלט אויסריידען הלמאי זי געהט צום טהיר אין לייב-מאַנטעל, דער סוף וועט זיין, אז זי וועט אַמאָל זיך שטאַרק פּערקיהלען. נור איידער ער האָט אויסגערעדט דאָס ערשטע וואָרט, האָט פּאַניע געשיקט פונאַנדערגענומען דאָס (* זעה צום סוף די פּערטייטשונג פון די ענגלישע ווערסער.

מאנטעל, און איינהילענדיג אין דעם משה'ן, איז זי מיט דער פלייצע פאראויס, שטיעפערניש געגאנגען אין עם צימער, מיט פיהרענדיג איהם מיט זיך.

העלפענדיג דעם מאן אויסצוטהאן דעם אויבער-ראַק, האָט פאניע שקאָציש אַרײַנגעלעגט די הענר אין זײַנע קעשענעם—אין דעם בעוואוסטען פלאַץ, וואו עם ליגען שטענדיג די מתנות, וואָס ער ברענגט איהר.

— זעה נור, איך האָב דאָך געמיינט, אז דו ביזט נאָקעט...
— וואָס נאָך ליעגט דיר אין זינען? — האָט פאניע פער-
שייט געענטפערט.

דערפאר האָט משה מיט זײַנע קאַלטע הענר אָנגעריהרט פאניעס פערפלאַמטע באַקען. זי איז פון איהם אָבגעשפרונגען און זיך ח'עוורדיג אָנגעבייזערט: אי וואָס פאר אַ שלעכטער דו ביזט... קיין ברעקעל רחמנות...
— קאָלד? ...

פאניע האָט זיך געמאַכט ברוגז און האָט איהם ניט גע-
ענטפערט.

משה האָט גרויסמוטהיג געקוקט אויף פאניען און געשמײ-
כעלט. ער האָט אויף איהר געקוקט מיט דעם בעזונדער-גליקליך צופריעדענעם קוק פון אַ מענשען, וועלכער שעצט זיך זעהר הויך, נור דאָך גיט ער צו אז עם זײַנען גאָר ניטאָ קיין מענשען אָהן קיין חסרונות און אז אפילו ער אַליין, האָט אויך געוויסע שוואַכ-
קימען.

— און אז דער מאן בריינגט איינמאָל ניט קיין פרעזענט

איז שוין עק וועלט, אויס, דארף מען שוין אויף איהם זיין ברוגז! ... ער האָט זיך געסטארעט צו זיין ערנסט, זיין קול זאָל איהם ניט פּערראַטהען.

פּאַניע האָט זיך הילכּיג און מונטער פּונאַנדערנגעלאַכט.

— וואָס זשע, פּאַניעטשקע, ביזט ניט ברוגז?

— אי געה, ביזט אַ נאַרעלע!

— פּאַר וואָס, פּאַניעטשקע, בין איך אַ נאַרעלע?

— אָהן אַ פּאַר וואָס...

— נאָר אָהן אַ פּאַר וואָס, ווי קען דאָס זיין?

— זאָגט מיר נור מר. מאַנילאָוו, וואָס האָט איהר זיך היינט,

עפעס אזוי לאַנג געזאַמט?

— ווי עס זעהט אויס, פּאַניעטשקע, ביינקסטו שטאַרק נאָך

מיר, יעס?

— נישט אזוי נאָך אייך, מיסטער, ווי נאָך אייערע פּרע-

זענטען...

— אזוי נאָר... טע-טע-טע, ביזטו דאָך טאַקע נישקשה

פּון אַ נאַרעלע. וואָס זשע, פּערשטעהסט שוין נאָר קיין שפּאַס

ניט?

— מיין גאַנץ לעבען איז אַ שפּאַס!

משה האָט אויף איהר אַ קלונען קוק געטהאָן: — זאָג מיר

נור, ווער האָט דאָס דיך געמאַכט פּאַר אזאַ פּילאָזאָפּקע?

פּאַניע האָט ניט געקענט ביישטעהן דעם נסיון פּונ'ם מאַנס

שמייכל און זי האָט גוטמוטהיג געענטפּערט: — אַז דער מאַן

איז אַ פּילאָזאָף, איז די ווייב אַ פּילאָזאָפּקע! משה איז צוגע-

גאַנגען צו פאַניען מכלומרשט אַ קוק טהאָן אויפ'ן שירץ, נור
פאַר איינס האָט ער זי שוין אַרומגענומען אַרום דער טאַליע...

— דו ביזט דאָך נישקשה פון אַ ווייבעל...

— סאַ-משל, אַ ווילדער פאַרשוין!

— ביזט כאַטש אַ מבין אויף דער קעלט... אָה, געפעהרליך...

— דאן-טאון איז אויך אזוי קאַלט?

— די קעלט, ווי די קעלט, נור דער טומעל, דאָס האַוועניש,

נאָט מיינער! איך זאָג דיר פאַניע, אַז מען טרעט ממש אָב די

פיס איינס דעם אַנדערען. נישט נור קען מען ניט דורכגעהן אויף

די סיידוואַקס, נור אַפילו אין מיטען גאַס רייסט מען אויך אָב

די זייטען.

פאַניען האָט זיך אויסגעדוכט, אַז משה דערצעהלט עס מיט

אַ געוויסער כונה.

— וואָס איז איצט עפעס ערגער ווי תמיד?

— ס'איז גאָרנישט ערגער, נור אַז מען געוואוינט זיך אָב!

משה האָט גענומען אַ שטיקעל האַרטען ברויט פון טיש און

דאָס אָנגעהויבען קייען.

— ווילסט עסען?

— וואָס פּרענסטו, פאַניטשקע, איך בין הונגעריג ווי טויר-

זענר הינדר.

פאַניע איז אַוועקגעלאָפּען אין קיך נאָך עסען, און משה

האָט זיך בענוצט מיט דער געלעגנהייט, ער האָט אַרויסגענומען

פון רעקעל אַ פאַר שעהגע, וואַרעמע האַנד-שוה, שטייל אויף די

שפיץ פינגער, זיך אַריינגעכאַפט אין שלאָפּצימער, זיי אַוועקגע-

ליינט אויפ'ן קאמאך און האָט זיך צוריקגעקעהרט, נאָך איי-
דער פּאַניע איז אַרײַנגעקומען מיט'ן עסען. באַלד איז אַרײַנגע-
קומען פּאַניע מיט אַ וויסער, פּאַרצעלייענער וואַזע, פּון וועלכער
עס האָט געשלאָגען אַ הייסער אַטהעם.

— דו וויסט משה, אז איך האָב היינט געמאַכט דיין
מאכל?

— פון וואַנען האָסטו געוואוסט?

— וואָס?

— וואָס איך וויל?

— נאַרעלע, ווער דען זאָל וויסען!

— האָסט געקאָכט אַ באַרשמש?

— און העלזלאך אויך — האָט פּאַניע שקאַציש אַ וואונק
געטהאָן צו איהם מיט די אויגען.

— ביזט אַ גאָלד, פּאַניע.

— און דו ביזט אַ זילבער... האָט זי געשפּאַסט — משה'-

לע... האָט פּאַניע ניט זיכער מיט זעהר אַ בעטענדיגען טאָן זיך
געווענדעט צום מאַן.

— וואָס, מײן פּילאָזאָפּקע?

— וועסט מיט מיר היינט שפּיעלען?

— היינט טהייערע בין איך פּערנומען!

— נור פּערנומען, נור ביזי!...

— אז מען דאַרף, דאַרף מען.

— דאַרף מען, ווען דאַרף מען ניט? אָבער לעבען דאַרף

מען — צו ניט?

— וואָס זשע, פּאַניע, דאָס גאַנצע לעבען בעשטעהט נור אין שפּיעלען „פּויקער“ אָדער „פּינאַקאַל“ ? פּאַניע האָט זיך בעליידיגט און איהם גאָרנישט געענטפּערט. און זי איז גערעכט אויך. ערשטענס, איז פון איהם ניט שעהן פאַרצואוואַרפען איהר פּויקער אָדער פּינאַקאַל, וועלכע שפּיעלען זי קען אפילו ניט און האָט אין זיי קיינמאָל ניט געשפּיעלט. צווייטענס האָט ער אליין זי דאָך אויסגעלערענט שפּיעלען איר בערהויפט, און אין איהר ענטוויקעלט דעם חשק דערצו, און דריטענס, וואָס דאָס איז די הויפט זאך — זי האָט דאָך ווירקט ליך ניט מיט וועמען צו פּערברענגען. און ווער איז אין דעם שולדיג, אַז ניט ער אליין ? נור משה'ן האָט זיך אויסגעדוכט, אַז איהרע טענות נעהמען זיך מעהר דערפון, וואָס אַנומעלט האָט ער איהר צוגעזאָגט בריינגען זיינעם אַ גוטען פּריינד, אַ לאַנדס-מאַן, זעהר אַ געבילדעטען מענשען און אַ גרויסען קענער אין „זעקס און זעכציג“. משה האָט זיך ניט געקענט צוריקהאַלטען פון ניט אַ שמייכעל צו טהאָן, בעת פּאַניע האָט זיך בעקלאָגט אַז זי לעבט ניט.

פּאַניע איז ניט געפּעלען געוואָרען זיין שמייכעל און זי האָט זיך נאָך מעהר בעליידיגט. בעמערקענדיג דאָס, האָט זיך משה דערשראָקען, טאָמער האָט פּאַניע פּערשטאַנען זיין מיינ, און בכרי צו פּערגלעטען די גאַנצע געשיכטע, האָט ער מיט אַ זיכערען טאָן געזאָגט :

— אַלזאָ, מאָרגען ברענג איך יודינען, וועסטו שוין האָבען מיט וועמען צו פּערבריינגען.

— מאָגסט איהם ניט בריינגען, מיר געהט ער ניט אָב.

משה האָט זיך אַביסעל דערשראָקען פאַר פּאַניעס טאָן. ער האָט זיך געשראָקען, אַז זי זאָל זיך ניט צו וויינען און איהם זאָגען, אַז זי איז ביי איהם פּערשפּאַרט אין אַ גאָלדענער שטייג, אַז זי זעהט קיין מאָל ניט קיין לעבעדיגען מענשען, און אַז זי איז ניט קיין בהמה, וואָס אַבי זי האָט עסען דאַרף זי שוין מעהר קיין זאך נישט א. ז. וו. די אַלע רעד זאָגט איהם פּאַניע די לעצטע טע צייט גאַנץ אָפּט, כמעט שוין צו אָפּט, און אַזוי ווי ער אַליין פּיהלט, אַז אַ גרויסער טייל פון דעם וואָס זי זאָגט איהם, איז קרוב לאמת, וויל ער זעהר עס אויסמיידען.

— געה טייערע ברענג מיר מיין שרייב־געצייג, איך וועל אָנשרייבען עטליכע לעטערס, און, אַז איך וועל פּערטיג ווערען וועלען מיר נאָכדעם פּערברענגען. וואָס זשע זאָל מען טאָן, אַז אַלץ מוז מען אַליין. דו ווייסט דאָך, אַז מיט פּרעמדע הענד, איז נור גוט פּייער צו שאַרען...

פּאַניע איז אוועקגעגאַנגען נאָכ'ן שרייב־געצייג און האָט זיך פּערזאַמט.

משה האָט ניט פּערשטאַנען, וואָס זי זאַמט זיך אַזוי און איז נעוואָרען אונגעדולדיג.

פּלוצלונג האָט זי זיך אַזוי הילכּיג און מונטער צולאַכט, אַז משה האָט זיך אַזש דערשראָקען פאַר איהר געלעכטער און זיך געלאָזט געהן איהר אַנטקעגען. ער האָט געהאַט פּערגעסען זיין גאַנצען אויפּטהו מיט די האַנד־שוה. ערשט, ווען פּאַניע, אַ גליק־ליכע האָט צו איהם אַ געשריי געטהאָן : אי דו בלאָפּערעל, האָסט מיר געוואָלט אַב־בלאָפּען, האָסט געמיינט, אַז איך'ל ניט פּער-

שטעהן, אז דאָס האָסטו געבראַכט די גלאָוווס... ערשט דאָמאָלט
האָט זיך משה דערמאָנט אין זיין גאַנצען אויפטהו.
— געפעלען דיר די גלאָוווס?

פאַניע האָט אַ וויילע אויף איהם געקוקט מיט לעיכליך
אַנפערטרויליכע בליקען, און נאָכדעם, אין איין אָטעם, אזוי ווי
עס וואָלט זי ווער אַ שטויס געטאָן, איז זי צוגעלאָפּען צו משה'ן
און האָט איהם אַרומגעכאַפט קושען.

— דו ווייסט דאָך אַליין, אז איך בין גערעכט. ס'איז דען
אַ חרפה צו שפּיעלען אין קאָרטען ביי זיך אין הויז? ווייז מיר,
איין הויז, וואו מען שפּיעלט ניט אין „קאַסינאָ“, „פינאַקעל“,
„וויסט“ אָדער נאָר „פּאָוקער“? ... האָסט דאָך מיר אַליין גע-
זאָגט, אז דו וואָלסט וועלען איך זאָל צו אונז איינלאָרען מיסעס
רעזניק מיט איהרע פּריווינדינס, זיי זאָלען מיר אויסלערנען שפּיע-
לען אין „וויסט“, אבי ס'זאָל מיר זיין פּרעהליכער... האָסטו עס
דען אַליין ניט געזאָגט? דערוויייל — ביז וואָס-ווען, ביז זיי ווע-
לען מיך אויסלערנען, דאַרפסטו מיט מיר שפּיעלען. און אז מען
האָט קיין צייט ניט צו שפּיעלען — שפּיעלט מען ניט! צו וואָס
אַבער איז דאָס שרייען, פּערדין איך דען, אז מען זאָל אויף מיר
שריען?

פאַניע האָט צו איהם גערעדט אזוי האַראַיג, אזוי אמת'דיג,
אז משה איז געריהרט געוואָרען. ער האָט אויף איהר אויפגעהוי-
בען די אויגען, און לאַנג געקוקט, מיט אַ ריינעם, עהרליכען קוק,
ריין פון יעדער גראַבער ליידענשאַפט, און טראַכטענדיג בשעת
מעשה וועגען זיך, אז אין אמת'ן איז ער דאָך ניט אזאַ מלאַך,
ווי זי, פאַניע, שטעלט זיך איהם פאַר, אז זי איז טויענדער מאָל

פייגער און אויפריכטיגער פאר איהם, און, ער האָט דאָס ערשטע מאָל, זינט זי איז זיין פרוי, דערפיהלט צו איהר א געפיהל פון אַכטונג און דרך ארץ. ער האָט זיך דערפיהלט שטאַלץ און גליק־ליך מיט איהר, נור ניט דערמיט, וואָס זי איז זיין פרוי, וואָס ער בעזיצט זי — ניין, דער סאָרט שטאַלץ, איז גראד איצט, אין ריעזען אויגענבליק פערשוואונדען — ער האָט זיך דערפיהלט שטאַלץ דערמיט, וואָס ער פערמאָגט זי פאר אַ פריינד, זי, אַזא ריינע, אמת'ע, אונשולדיגע — זי, וואָס ליעבט איהם אַזוי, שעצט איהם און גלויבט אין איהם. דער געדאַנק, וואָס זי גלויבט איהם אַזוי, האָט זי נאָך העכער אויפגעהויבען אין זיינע אויגען, איהם וויעדער האָט עס אַביסעל דערנידעריגט. ער האָט געהאַט דאָס געפיהל, ווי איהר ריינער כאַראַקטער, איהר אויפריכטיגקייט וואָלט געוועזען אַן אָפּענע און שאַרפע בעשולדיגונג געגען איהם, געגען זיין כיטרען, ניט אויפריכטיגען בענעהמען זיך, קעגען זיי־נע אַלע מיאוסע און שלעכטע געדאַנקען וועגען איהר.

ווען ער וואָלט איהר קענען זאָגען, ווי שטאַרק ער ליעבט און שעצט זי, אויף וויפיעל ער שטעלט זי העכער, ווי זיך, אַז אין פערגלייך מיט איהם איז זי אַ מלאך, וואָלט ער זיך מחיה גע־וועזען. עס וואָלט איהם ניט בעלעסטיגט אַזוי, דאָס גוטע, דאָס גאַנצע וואָס אין איהר. משה האָט זיך פערשעהמט און איז אומע־דיג געוואָרען.

אין גיכען האַכען זיי זיך געלעגט שלאָפּען. אויפ'ן געלעגער האָט פאַניע געזאָגט צום מאַן : — אַז מיר וועלען האַכען אַ טעכ־טעריל, וועל איך זי ניט חתונה מאַכען פאַר קיין ביונעס־מאַן, קיין מאָל אין לעבען ניט...

— פאר וואָס, טייערע?

— אזוי...

— בין איך דען אזא שלעכטער?

איצט אין דעם מאָמענט האָט פּאַניע ניט געוואוסט, וואָס איהם צו ענטפערען. זי האָט בעהאַלטען דעם פנים אין משה'ס פלייצע און איז איינגעשלאָפּען.

ביינאַכט האָט זיך איהר גע'חלום'ט, אז משה האָט מיט געבראַכט זיין לאַנדסמאַן, און אז דער לאַנדסמאַן האָט זעהר לאַנגע, דאַרע הענר, אַזעלכע לאַנגע אַזש ביו צו דער ערד. זי האָט זיך פון שרעק דורכגעוואָרפּען, דריי מאָל אויסגעשפּיגען און איז וויעדער איינגעשלאָפּען.

פּאַניען האָט אויפגעוועקט אַ זונען-שטראַהל, וואָס האָט זיך דורכגעשלאָנגען ביים ברעג, וואו דער פּאַרהאַנג איז געוועזען פּערביגען.

דערפיהלענדיג אויף זיך דעם שטראַהל, האָט זיך פּאַניע אַ גליקליכע אויפגעזעצט, און אויפ'ן האַרצען איז איהר געוואָרען אזוי גרינג און ליכטיג, ווי גרינג און ליכטיג עס איז אויפ'ן האַר-צען ביי קינדער די ערשטע טעג פריהלינג. זי האָט זיך וואָס פּרעהליכעס דערמאָנט, און אַ גליקליכער שמייכל האָט זיך צו-גאַסען איבער איהר פנים.

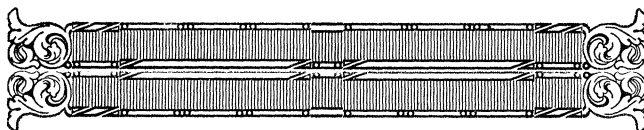
דאָס ערשטע האָט זי גענומען אויפראַמען אין שטוב. זי האָט פלייסיג אָבגעאַרבייט אַ פּאַר שטונדען; געקעהרט, געפּוצט ביז יעדע ווינקלעלע האָט אָנגעהויבען לויכטען. זי איז געוועזען אזוי פּערטיעפּט, אזוי איבערגעבען צו דער אַרבייט, אז זי האָט

אפילו עסען פערנעסען. נור ווען זי האָט מיט אַמאָל דערפיהלֵט אַ שטאַרקען הונגער, האָט זי שנעל איבערגעביסען, און האָט זיך זעלבסט אָנגעהויבען אויסצופוצען. אַ היבשע ווילע איז זי אָב־געשטאַנען ביים שפּיעגל. דער עיקר האָבען זי אויסגעמאַטערט די האָר. עטליכע מאָל האָט זי זיי פערקעמט און צוואוואָרפען און וויעדער פערקעמט. ערשט, ווען אַ שכנה איז אַריינגעקומען וואָס לייהען, און האָט ביי איהר געפרעגט צוליב וואָס זי פוצט זיך היינט אזוי, האָט זיך פאַניע געכאַפט, אַז זי פוצט זיך ווירקליך צו לאַנג. און צוליב וואָס ? זי האָט דער שכנה ניט געזאָגט דעם אמת, זיך אַליין אויך ניט. „וואָס איז שייך צוליב וואָס, מען דאַרף דאָס תמיד זיין פערשמירט ? זי מאַג אויך אַמאָל זיך אויספוצען!“

אַז זי איז פערטיג געוואָרען מיט איהר אייגענעם טואלעט, האָט זי זיך גענומען צוצוגרייטען אבענד ברויט. געוואָלט האָט זיך איהר זעהר מאַכען היינט, צוליב'ן גאַסט (זי איז זיכער גע־וועזען, אַז משה וועט מיטבריינגען זיין לאַנדסמאַן) אַן אויסער־געוועהנליכען מאָלצייט, נור זי ווייסט אַליין ניט, וואָס עס האָט זי ניט דערלאָזט, און זי האָט געמאַכט אַ גאַנץ פשוט'ען מאָל־צייט. טראַכטענדיג וועגען גאַסט, איז פאַניען וויעדער אַרויף אויפ'ן זיגען מיסעס רעזניק. וויפיעל מאָל משה האָט מיט איהר גערעדט וועגען מיסעס רעזניק, איז כמעט שטענדיג רעדט ער פון איהר עפעס אזוי מאַרנע, אַקוראַט, ווי זי וואָלט געוועזען זעהר ניט קיין פיינע פרוי, און ער משה, וואָלט זי זעהר פיינד האָבען, דאָך בעת זי קומט אַמאָל צו זיי צו גאַסט, נעמט זי משה אזוי פריינדליך אויף, אַקוראַט ווי ער וואָלט ווירקליך זיך שטאַרק

געפרעהט מיט איהר קומען. דאָס לעצטע מאָל, נאָך מיסעס רענ־
 ניקס אוועקגעהן, האָט משה צו איהר געזאָגט: — דו, פאָר־
 ניעטשקע, ביזט ביי מיר אַ הייליגע, אַ כשר'ע... טויווענד מיסעס
 רעזניקס, ווען זיי וואָלטען געוועזען נאָך שעהנער פאָר דיר, וועל
 איך ניט פערבייטען פאָר דיין טראָט. אפילו די ערד, אויף וועל־
 כער דו טרעטסט, איז פיינער פון איהר. אזעלכע פרויען ווי זי,
 דארפען האָבען די גרעסטע זכיה, אז דו רעדסט מיט זיי אויס
 אַ וואָרט". פאניען האָט שטארק פערדראָסען, וואָס ער רעדט
 אזוי שלעכט וועגען מיסעס רעזניקס. איז זי ווירקליך ניט קיין
 פיינע פרוי, טאָ נאָנטאָל רעדט ער זי צו, אז זי זאָל ווערען נע־
 הענטער מיט איהר? זי דארף מיט איהר ניט זיין קיין חבר'טע
 אויף אזא'ן אופן. ער אַליין דארף עס ניט דערלאָזען...

ב.

שוין דרױ יאָהר אז משה מיט פּאַניען האָבען חתונה געהאַט. זי איז וואונדער־שעהן. שלאַנק און פול מיט גראַציע. איהר פנים איז אַ ווייסער אַ מאַטאָווער, אויף וועלכען עס שפּיעלט מעהר־סטענסטױלס אַן אונשולדיג־לױכטע פּערשױטקױט. אַלע געזיכטס־ציגע זײנען בױ איהר מעסיג און חנ'עוודיג. אויגען האָט זי בלויע פּערטרוימטע, אַ האַלז אַ הױכען. אַ ווייסען, האָר בלאַנדע, רױכ־געקרויזעלטע, ווייכע. אַלעס אין איהר, נישט נור יעדער אבר בע־זונדער, נור יעדער שטריק, יעדע בעוועגונג איהרע, איז אַ זאַנפ־מיגער צאַרטער אַקאָרד פון דער פּרישער געזונדער יוגענד. פאַר איהר שעהנקױט האָט זי דאָך משה גענומען. צוריק מיט דרױ יאָהר, אײדער זײ האָבען חתונה געהאַט, איז פּאַניע נישט גע־וועזען אזױ שעהן, ווי זי איז אײצט. דאַמאָלסט איז זי געוועזען אַביסעל יונגער און פּיעל מאָגערער. זי האָט דאַן אויסגעזעהען, ווי אַ רוױ אײדער זי געהאַט זיך פּאַנאַנדער.

משה איז עלטער פון איהר מיט אַכט יאָהר. פאַר דער חתונה איז ער געווען פּיעל שעהנער, ווי ער איז אײצט. ער איז די זעל־ביגע וואַקס זאָס פּאַניע. אַ שטאַרק־געבוױטער יונגערמאַן מיט אַ געזונד פּאַרביג פנים, מיט קלוגע לעבענספּולע און לעבענס־דורשטיגע אויגען.

זייענדיג א געזונדער פערמעגליכער בחור, האָט ער גיך אויסגעפונען, אז עס איז גאָר קיין איין רעכטע פרוי אויף דער וועלט נישטאָ, און דערפאר האָט ער געוואָרפען אן אויג אויף פּאַניען. פּאַניע איז געוועזען אן ארעם עלענד קינד און צו היינט טיגען טאָג האָט זי דאָ קיינעם ניט, אויסער איהם. משה האָט אזוי געטראַכט: זי איז נאָך זעהר יונג. דער שאַפּ האָט נאָך אויף איהר ניט אָפּגעדרוקט זיין אויסגעלאַסענעם שטעמפעל, דערצו איז זי דאָך אזוי עלענד איינזאַם, היינט אז ער, אזא רייכער בחור, וועט זי נעהמען, וועט זי עס זיכער תמיד געדענקען. די איינציגע זאך פון וואָס משה האָט געהאַט פּערדרום, טראַכטענדיג וועגען פּאַניען, איז וואָס זי איז געוועזען אזוי מאַגער. אָבער האָט ער געהאַפּט, אז ביי איהם, אין וואוילטאָג, וועט זי ווערען געזינדער און דיקער. ער האָט ניט אָבגעלעגט אין דער לאַנגער באַנט און געמאַכט פּאַניען אַ פּאַרשלאַג.

פּאַניע האָט באין אופן ניט געקענט גלויבען, אז משה זאָל עס מיינען ערנסט. ווי קומט זי צו איהם? ער, אַ שעהנער רייך כער בחור, ער קען דאָך נעהמען פינף טויזענד דאָלאַר נדן. איך בערצייגענדיג זיך אָבער, אז ער מיינט עס טאַקע אין אמת'ן, האָט זי געוועהנליך מיט פּערגעניגען צוגעשטימט. און גאָר אין גיכען האָבען זיי חתונה געהאַט. און טאַקע גאָר אין גיכען איז פּאַניע געוואָרען געזינדער און שעהנער. ווען משה איז וואוהין געקומען מיט איהר, האָבען די מענער אזוי מאַדנע אויף איהר געקוקט, אז קיין זאך איז איהם ניט איינגעגאנגען. זאָגאר אויף זיינע אייגענע שוועסטער קינדער, אויף זיינע אָנקעלס איז ער ברוגו געוואָרען פאַר זייער צופיעל פריינדליכקייט צו פּאַניען, און האָט מיט איהר

אויפגעהערט צו זיי צו קומען. מעהר פאר אלץ האָט איהם געשראָג
קען אז פאָניע זאָל זיך ניט דערוויסען, אז זי איז זעהר שעהן, אז
יעדער וואָלט זי וועלען איינשלינגען מיט די אויגען.
אַלע צוויי דריי חרשים פלעגען זיי זיך ביידע אָבוועגען און
ניט איינמאָל, אז פאָניע האָט געוואונען אין וואָג, האָט משה מיט
א שמייכל צו איהר געזאָגט: דו זעהסט, פאָניעטשקע, קאָפּ-
טאָל, אז מען לייגט אריין אין א גוטער באַנק, איז מען שמענ-
דיג ניט נור זיכער מיט'ן קרן, נור אויך מיט'ן פּראָצענט.
פאָניע האָט פערשטאַנען, אז דעם קרן — דאָס מיינט ער זי;
דעם פּראָצענט — די וואָג, וואָס זי געווינט. און יעדעס מאָל ווען
ער האָט עס איהר געזאָגט, האָט זי צאָרט געשמייכלעט קוקענ-
דיג איהם אין די אויגען מיט דאַנקבאַר־פּערטרויליכע בליקען.

וואָס בעסער ביי משה'ן געהען די געשעפטען, וואָס מעהר
ליעבע און פריינדשאַפט פאָניע ווייזט איהם אַרויס, אַלץ אונר-
היגער ווערט ער, אַליין ניט וויסענדיג פאַר וואָס. עס איז ביי
איהם געוואָרען כמעט א ריגילות, אָפט אויספּרעגען ביי פאָניען,
ווי אזוי שטאַרק זי ליעבט איהם, צו זי וועט אייביג זיין איהם
טריי און דאָס גלייכען. די געשפּרעכען קומען געווענהליך פאַר
אויפ'ן געלעגער, אויף אַזא מין אופן:

— האָסטו מיך איצט אויך ליעב ווי אַמאָל, באַלד נאָך אונ-
זער חתונה?

— אויך האָב דו, משה'לע, נאָך טויענד מאָל ליעבער...
— וועסטו, פאָניעטשקע, מיך אייביג אזוי ליעב האָבען?
— אייביג משה'לע, אייביג...

- און צום ביישפיעל, אז איך זאל שטארבען ?
 — רעד ניט אזוי... שרעק מיך ניט...
 — וועסטו מיר אייביג בלייבען טרוי ?
 — איך'ל זיין דייןע, משה'לע אייביג... אייביג די ערשטע
 און די לעצטע, וועל איך זיין דייןע...

משה האָט פּערשטאַנען, אז דאָס מיינט זי צו זאָגען : דו וועסט זיין מיינער דער ערשטער און דער לעצטער, נור ער האָט איהר קיין מאָל דעם טעות ניט פּערריכט. אדרבא, וואָס מעהר מאָל ער האָט עס פון איהר געהערט, אַלץ טייערער איז עס איהם געוואָרען צו הערען. מיט דעם גופא, וואָס פּאַניעטשקע זאָגט עס מיט'ן נאַנצען האַרצען ניט וויסענדיג די ריכטיגע בעדייטונג פון איהרע אייגענע רעד, מיט דעם גופא, איז ער זיכער, אז איהרע רעד זיינען אמת'ע. אין די דאָזיגע מאָמענטען וואָס ער האָט מיט פּאַניען געפיהרט די געשפּרעכען, איז ער געוועזען זעהר גליק-ליך. זיין גליק איז אָבער געוועזען אַ מאָמענטאַנער. אויף מאָר-גען נאָך אזא געשפּרעך, האָט זיך איהם געדוכט, אז פּאַניע טראַכט וועגען אַן אַנדערען, אז זי דאָט אימיצען. דאָס ענטפּערט זי איהם מיט אַ כיוון אזוי, כדי איהם אָבצונאַרען און בערוהיגען. און דער וואָרים פון צווייפּעל האָט איהם וויעדער אָנגעהויבען זויגען, די אייפּערזוכט האָט איהם אויסגעמאַטערט נאָך ערגער איידער ער וואָלט געטאָן די שווערסטע פיזישע אַרבייט.

לעבען אזוי אין שטענדיגען שרעק, אין שטענדיגער ניט זיכערקייט, איז פאַר משה'ן אונמעגליך געוואָרען. ער האָט אָנ-געהויבען זוכען עפעס אַ וועג אַ מיטעל, אז בעת ער איז ניטאָ

אין דערהיים, זאָל ער זיך ניט דאַרפֿען שרעקען, איבערטראַכ־
טען...

און געדאַכט האָט זיך איהם, אַז ניט צוליעב זיך וויל ער
עס טאָן, נור צוליעב עפעס א צווייטען וואָס אין איהם, וועמען ער
דאַרף איבערצייגען אין פּאַניעס ריינקייט, אין איהר עהרענהאַפֿט
טיגקייט. ער האָט געטראַכט אַרויסצוציהען הינטערען שטאַרט.
צום ביישפּיעל ווייט אין די בראַנקס, נעהמען אַ גאַנצען גאַרען
פאַר זיך, איינקויפֿען אַ סך און דאָס שעהנסטע מעבעל... האָבענ־
דיג אויף זיך אַלויין אַ גאַנצע הויז מיט בעלי בית'שקייט, וועט
שוין פּאַניע זיין אַזוי פּערנומען דעם גאַנצען טאָג, אַז זי וועט
לחלוטין קיין צייט ניט האָבען ווען צו טראַכטען וועגען עפעס
אַנדערש. דערצו טאַקע איז אין די בראַנקס דאָס לעבען ניט אַזוי
ראַשיג, זויכ־ד, ווי אין ניו יאָרק. און אַזוי האָט ער געטאָן. אַלעס
אין הויז האָט ער געקויפֿט, וואָס פּאַניען איז געפעלען געוואָרען,
וואָס זי האָט אויסגעקליבען.

און זיין חשבון איז געוועזען אַ ריכטיגער. אָנפאַנגס איז
פּאַניע געוועזען אַזוי פּערנומען מיט דער שטוב אַרבייט, אַז זי
איז דורכ'ן טאָג קוים פּערטיג געוואָרען. ווארום זי האָט דאָך אַלײן
געדאַרפֿט קאָכען אויך. משה איז זעהר צופריעדען געוועזען מיט
זיין אויפֿטהו. די אייפֿערזיכטיגקייט, וואָס האָט איהם געפייניגט
ווי אַ שטענדיגער צאָהנ־וועהטאָג, איז בעדייטענדיג פּערקלענערט
געוואָרען, און פּיהלענדיג זיך רוהיגער, האָט ער זיך וויעדער לײַד
דענשאַפֿטליך צוגעכאַפֿט צו זיין געשעפֿט און האָט געזעהען צו
„מאַכען“ וואָס מעהר געלד.
יעדען טאָג, שפּעט און אבענד, האָט פּאַניע קוים זיך דער־

ווארט אויף משה'ן. אָבער נאָך איידער ער האָט אָבגעגעסען, איז אויב ער איז ניט איינגעשלאָפֿען ביים עסען, האָט ער זיך פֿער־נומען מיט געשעפטס־בריעף, חשבונות און עהנליכעס. גאַנצענע אבענדען איז פֿאַניע אָבגעזעסען אַליין אַ בעלידיגטע, מיט פֿער־לאָפֿענע אויגען מיט טרעהרען און האָט געוואָרט און געדולדעט אַליין ניט וויסענדי גאָויף וואָס און צוליעב וואָס זי וואָרט. עס האָט ניט איינמאָל געטראָפֿען אַז משה האָט צו איהר געזאָגט, ניט אויפהויבענדיג די אויגען בשעת מעשה:

— פֿאַניעטשקע, פֿאַר וואָס געהסטו ניט שלאָפֿען?

דאַמאָלסט האָט זיך פֿאַניע שטאַרק צוואוויינט, און אַן עלענדיגע, אַ נידערגעשלאָגענע זיך געלייגט שלאָפֿען. משה האָט נאָכ־דעם זי געקושט, זיך פֿערענטפֿערט, און פֿאַניע האָט איהם גלייך מוחל געוועזען און זיך וויעדער געפיהלט גליקליך. אַזוי האָט זיך עס געצויגען אַ לענגערע צייט, ביז זיין אויפֿפיהרונג האָט פֿאַניע געמאַכט רעדענדיג. און איינמאָל אָנגעהמענדיג זיך מיט מוטה, האָט זי איהם געזאָגט, אַז זי איז בעסער מקנא די פֿרויען וואָס זיינען ארעם, וואָס פֿערמאָגען ניט אַזאַ הויז ווי איהרע, אַבי זיי האָבען שטענדיג זייערע מענער און פֿערבריינגען מיט זיי.

איהרע רעד האָבען משה'ן שטאַרק דערשראָקען. ער האָט זיי צוגעגעבען אַ פיעל טיעפֿערען אינהאַלט ווי זיי האָבען אין אמת'ן אין זיך געהאַט, און ער האָט אָנגעהויבען מיטנעהמען פֿאַניען מיט זיך אין קראָם. אָבער ערשט דאָ האָבען זיך אָנגעהויבען זיינע ליידען. כמעט פֿונ'ם ערשטען טאָג אָן, וואָס ער האָט זי מיטגע־בראַכט אין קראָם, האָבען צו איהם אָנגעהויבען קומען קונים פֿון אלע עקען. אָבער ניט צוליעב זיין גוטע סחורה, וואָס האָט אַ שם

געהאט, איז מען געקומען — מען איז געקומען פון אומעדום קור-
קען אויף זיין שעהנער פרוי. דערצו האָבען זיינע מענשען פער-
לאָרען די קעפ... איז נור פאָניע געוועזען אין אַ געוויסער טייל
פון געשעפט, אזוי האָבען זיי האָרט אלע געפאָדיעט ווי ביהנען
אָרום האָניג. עס וואָלט זיי ניט נמאס געוואָרען גאַנצע טעג און
נעכט שטעהן נעבען איהר און קוקען אויף איהר. זיי האָבען זיך
אזוי נאָכגעגעבען זייער פערלאַנג, אַז זיי האָבען פערלאָרען יעדער
מאָס און גרענעץ. כסדר האָבען זיי צווישען זיך גערעדט נור ווע-
גען איהר, זיך געוויצעלט אויף איהר השבון. משה פלעגט ציי-
מענווייז ווערען אַן אויפגעקאָכטער, און דערצו האָט ער זיך נאָך
געדאַרפט מאַכען פאַר אַ תם וואָס פערשטעהט ניט און ווייסט
ניט וואָס דאָ קומט פאַר אזוינס.

ווער שמועסט אַז גאָט האָט געהאַלפּען, אַז די קראָם איז
געוועזען אָנגעלאָרען מיט קונים און מען האָט געדאַרפט דער-
ווייזען די גוטסקייט פון דער סחורה, דאַמאָלסט האָבען זיך גע-
שאַטען אַזעלכע מיני שבחים: מיסטער לעבען, אונזער סחורה איז
אַ פראַכט, אַ פרימע, אַזאַ יאָהר אויף מיר, וואָס פאַר אַ סחורה
דאָס איז!... די אָנגעשטעלטע האָבען זיך געשוואָרען מיט היץ,
מיט פייער איבערקוקענדיג זיך מיט די קונים און גלאַצענדיג מיט
די אויגען אויף פאַניען. — וואָס רעדט איהר, מענש וואָס איהר
זייט, אַזאַ סחורה... אַזאַ סחורה... עפעס אַ ווערטעל צו רעדען אַזאַ
סתורה... זי האָט דאָך אַ שם, שטערט און לענדער דאַרף מען
דאָך אויספאַהרען צו בעקומען אַזאַ סחורה!...

די פערקויפער פלעגען זיין אויסערגעווענהליך פּרעהליך ביי
אַזאַ געלעגענהייט. דאס האָט זיי דאָך געגעבען די מעגליכקייט

ארויסצוואַנגען אונגעשמערט, אלץ וואָס זיי פיהלען צו פאַניען. און ניט זעלטען האָט פאַסירט, אז דער קונה האָט מסכים גע- ווען, אז די „סחורה“... איז ווירקליך אַן אויסנאַהם, ערשט דאַן איז געווען חי געלעבט : — אדרבא, זאָגט אליין, לאַמיר הערען, זעהט איהר, איך פערלאָז מיר דוקא אויף אייך, ווי איך בין אַ איד! ...

ביידע, אי דער פערקויפער אי דער קונה, האָבען גוטמוטהיג געלאָבט, און דער פערקויפער איז דאָך אַרויס דער זיעגער. משה, מאַכענדיג זיך ניט פערשמעהן די גאַנצע מעשה, האָט געברענט ווי אַ גיהנם אויפ'ן אָנגעשמעלטען, אויפ'ן קונה, אויף זיך אליין און אויף דער גאַנצער וועלט.

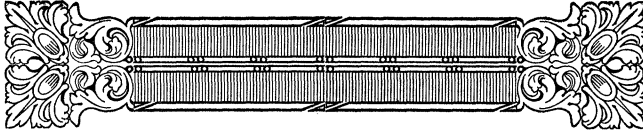
„פאַר וואָס געהט זי ניט אַוועק פון זייערע אויגען, פאַר וואָס פערשמעהט זי ניט דער גולם, אז דאָס רעדט מען און מען לאַכט פון איהר?“ אָבער אז פאַניע האָט אויף איהם אַ קוק געטהאָן מיט איהרע ריינע, מילדע אויגען, האָט משה ביי זיך אין האַרצען איהר אלץ מוחל געווען. און עס האָט איהם נאָך געפרעהט, וואָס זי פערשמעהט ניט זייערע ממורשטיק. דאָס דערווייזט דאָך ערשט, ווי אונשולדיג זי איז. דאָך האָט ער ביי זיך בעשלאָסען אויפהערען זי מיטצונעהמען אין קראָם. גע- וויינליך וועט ער עס טאָן צו ביסלאַך, זי וועט מוזען קומען ווען עס איז אויף אַ שטונדע אין קראָם, אָבער ניט מעהר. איי וואָס וועט ווייטער זיין, זי וועט דאָך ווייטער זיך אָנהויבען בעקלאָר- גען, וועט מען דאמאלס זעהן. פאַרלויפיג מוז זי אויפהערען צו קומען יעדען טאָג אין געשעפט. אפשר וועט עס איהם אויך פעהיטען פון שטענדיגען קריעג מיט די משרתים, ווייל זינט

פאניע האָט אָנגעהויבען קומען אין קראָם, האָט ער זיך כסדר געבונדען צו זיינע אָנגעשטעלטע, און וואָלט ניט זיין אזוי שווער צו בעקומען אַ פעהיגען מענשען, וואָלט ער שוין לאַנג אַ פאָר פון זיי אָבגעזאָגט. און מערקווירדיג, משה האָט זיך באַין אופן ניט געגלויבט, אַז ער קריעגט זיך מיט זיינע אָנגעשטעלטע צו ריעב פאניען. ער האָט באַמת געגלויבט, אַז עס האָט גאָר קיין שייכות ניט מיט איהר קומען אין געשעפט. אַי פאַר וואָס ער דענקט, אַז איהר אויפהערען קומען וועט פערמיידען צווישען איהם און די מענשען קריעג, האָט ער דערויף מאַקע קיין תירוץ ניט געהאַט.

אום פאניע זאָל צו איהם מעהר קיין טענות ניט האָבען, האָט משה זי אויסגעלערנט שפיעלען אין „זעקס און זעכציג“, די איינציגע שפיעל, וואָס ער אַליין האָט געקענט. יעדען אויפֿ־דערנאָכט, קומענדיג מיט אַ כיוון פריהער אהיים, האָט ער באַלד נאָכ'ן עסען געשפיעלט מיט איהר אין קאַרטען. און געשפיעלט האָט ער אזוי, אַז פאניע זאָל שטענדיג אַרויס די געוויינערין, און דערנאָך האָט ער פאַר די געוואונענע געלדער געקויפט איהר מתנות.

פאניען איז עס זעהר געפעלען געוואָרען, און אַלע אויפֿ־דערנאָכט האָט דער מאַן געמוזט מיט איהר שפיעלען אין „זעקס און זעכציג“.

ג.

משה איז געקומען אָהן יודינען.

דערזעהענדיג משה'ן אַליין, האָט זיך ביי פּאָניען אַזוי ווי וואָס אָבגעריסען אין האַרצען. „וואָס זאָל דאָס בעדייטען? זאָל ער זיין אייפּערזיכטיג!?“...

אַנפּאַנגס האָט זי עס ביי איהם געוואָלט פּרענען. נור עס האָט זיך אַלץ ניט געמאַכט קיין פּאַסענדע געלענענהייט; האָט זי זיך מיט געווען בעסער שווייגען ביז משה אַליין וועט איהר דערצעהלען. משה האָט אָבער אויסגעמיעדן צו רעדען דערפּון.

אַזוי זיינען דורכגעגאַנגען אַ פּאַר וואָכען. אויסערליך האָט עס אויסגעזעהען, ווי אַלץ וואָלט געוועזען פּאַראַיבער, אַז ביידע, אי פּאָניע, אי משה האָבען שוין לאַנג פּערגעסען אָן דער גאַנצער געשיכטע. אין אמת'ן אָבער האָבען זיי ביידע ניט פּערגעסען, בעזאָנדערס האָט עס ניט פּערגעסען פּאָניע. זי האָט זאָגט אין דמיון ביי זיך בעשאַפּען פּאַסירונגען און געשפּרעכען מיט יודינען. זיין בילד האָט זי זיך אויסגעמאַלען אַלס אַ הויכען, געזונדען יונג-גענמאַן, מיט שוואַרצע געדיכט-געקרייזעלטע האָרר, אויגען שוואַרצע ברענענדיגע, און אַ שטימע אַ ברומענדע אַזוי ווי ביי אַ לייב.

די געשפרעכען מיט יודינען, וועלכע פאניע האָט ביי זיך אין
דמיון אויסגעוועבט, זיינען פאָרגעקומען אויף אזא אופן :

אוינמאָל ביי טאָג, זי האַלט אין ראמען דאָס הויז, איז ניט
יום־טוב'דיג אָנגעטאָן, ערשט עם קלאפט ווער אין טיר.
— „הו איז דער?“ — פרעגט זי. און עם ענטפערט איהר
אן אונבעקאנטע שטימע:

— יודין... ס'איז יודין!...

זי לאָזט איהם אריין אין הויז, אליין אנטלויפט זי אין שלאָפֿ־
צימער און שרייט צו איהם פון דאָרטען : — זעצט זיך צו, מר.
יודין! ... איך קום גלייך ארויס... איהר וועט דאָך מיר ענט־
שולדיגען? ...

— געוויס... געוויס... און זיין שטימע פילט אָן מיט ליער־
בע די גאַנצע שטוב.

א פערפוצטע, איז זי באלד אריינגעקומען. דערזעהענדיג זי,
האָט זיך יודין אויפגעשטעלט, און שמייכעלט צו איהר אזוי מילד,
אזוי צאָרט :

— וואָס זשע מאַכט איהר? ...

— זענט איהר מיסטער יודין? מר. מאנילאָוו'ס לאַנד־
מאן? ...

— יעס מעם, איך בין עס...

— איהר האָט דוכט מיר, אויב איך האָב קיין טעות ניט, געד־
זאָלט ביי אונז זיין צוריק מיט א פאָר וואַכען? "

— יעס, מאנילאָוו האָט מיט מיר אַבגערעדט, אז פאָהרענ־

דיג אהיים, וועט ער מיך מיטנעהמען, איהם קומט אויס דורכגעהן
פארביי מיר, איז ער אָכער ניט אריינגעקומען..."

— וועט מיר זיין ערלויבט צו פרעגען אייך, ווי אזוי איהר
קומט אהער איצטער ?

יודין פערשעהמט זיך. זיין פנים הויבט זיך אָן רייטלען
און ער זאָגט :

— כ'האָב אייך זעהר, זעהר געוואָלט קענען, מאדאם מאַ
נילאָוו... אז משה קומט נאָך מיר ניט, פערשטעה אייך, אז ער
האָט געוויס פערגעסען, ער איז דאָך זעהר א פערנומענער מענש,
האָב אייך בעטראכט אַליין קומען און זיך מיט אייך בעקענען..."

א צווייטען מאָל שטעלט זיך פאניע פאָר, אז זי מיט משה'ן
זיינען דאן-טאון, זיי געהען אין טהעאטער. צו קומענדיג צו די
טרעפּ, געהט זיי אנטקעגען א הויכער, געזונדער יונגעראמן מיט
שוואַרצע פלאַמענדע אויגען. צו קומענדיג, גיט ער פריהער איהר
די האַנד, נאָכדעם משה'ן און זאָגט : — קענט איהר מיר אפשר
ערקלעהרען, מאדאם מאַנילאָוו, פאָר וואָס אייער געשעצטער
מאָן, וויל אייך פאָר לייטען ניט ווייזען ? ער קוקט אויף משה'ן
און שמייכעלט. באמת, שוין וויפיעל מאָל, אז אייך האָב איהם
געבעטען מיך מיט אייך בעקענען, זאָגט ער מיר יעדעס מאָל צו
און בלייבט ניט קיין וואָרטס מאַן..."

זי ענטפערט איהם :

— משה איז תמיד א וואָרטסמאָן, אָכער די ביזנעס
נעמט אוועק די גאַנצע צייט, אז אלעס מוז מען אַליין טאָן,

איהר ווייסט דאָך : מיט פרעמדע הענד איז נור גוט פייער צו-
שאַרען..."

* * *

אין קורצען האָט זיך משה ארומגעזעהען, אז ער האָט ניט
גלייך געטאָן ניט מיט ברענגענדיג יודינען. קיינער האָט דאָך
איהם ניט געצויגען פאַר'ן צונג. האָט ער אָבער געזאָגט, דאָרף
ער האַלטען זיין וואָרט. און משה האָט געזוכט אַ וועג דורך
וועלכען צו פערגלעמען די גאנצע געשיכטע. איינמאָל, שפיע-
לענדיג מיט פאניען אין „זעקס און זעכציג“, האָט משה פאַרזיכ-
טיג בעמערקט : — אַ מאָדנע זאך, פריהער פלעג איך איהם זעהען
אזוי אָפט, כמעט יעדען טאָג און יעצט, ווי אויף להכעים ווייזט
ער זיך ניט !

משה האָט ניט דערמאָנט וועמען און האָט אויך בלויז פער-
בייגעהענדיג, ניט בעשטימט אָנגעגעבען די צייט, זינט ווען ער
האָט „איהם“ ניט געזעהען. פאניע האָט זיך געמאכט ניט הע-
רענדיג. און משה האָט ווייטער גערעדט.

— איך זאָל זאָגען, אז ער איז ברוגז ? ... מאָרגען געה איך
צו איהם אריין, אונבעדינגט !

פאניע האָט זיך אָבערופען : — איך פערשטעה ניט משה,
פאַר וועמען דו פערענטפערסט זיך...

איהרע רעד האָבען משה'ן געטראָפּען נאָך שטאַרקער ווי אַן
אונגעריכטער קלאַפּ — הייסט עס, אז זי טראכט דערפון... משה
האָט ניט געוואוסט, וואָס פאניען צו ענטפערען, און ווי אזוי זיך
ארויסדרעהען פון דער אונאַנגענעהמער לאַגע.

— דו געהסט ארויס מיט דער טויז טרומף ? ...

— ס'איז דען טרומף, כ'האָב געמאכט א טעות?
פאניע האָט בעמערקט, אז משה איז זעהר אונרוהיג און האָט
פאָרגעלייגט אויפצוגעבען דאָס שפיעלען.
— ניין, ניין, פאר וואָס? לאָמיר ענדיגען די גיים!

יענעם אויפדערנאכט האָבען זיי זיך געלייגט שלאָפען פריי-
הער, ווי געוועהנליך. משה איז געוועזען אונרוהיג, איז אויפ-
געשטאנען א סך פרייהער, ווי תמיד, און האָט זיך אזוי מאָרנע
געהיט אום ניט אויפצואוועקען פאניען, אז עס איז איהר אזש
פערדעכטיג געוואָרען. ערשט נאָכדעם, ווי ער האָט אויסגע-
טרונקען א האַלבע גלאָז קאָניאק און פערביסען מיט א שטיק
טאָרט, ווי ער טוט עס אלע אין דער פרייה, האָט זיך פאניע בע-
רוהיגט.

דעם גאנצען טאָג האָט זיך פאניען געדוכט, אז היינט
דארף וואָס געשעהען. אז אזוי גלאט וועט עס ניט דורכגעהען,
און זי האָט מיט א שפאָנענדער אונגעדולד ערווארטעט משה'ס
קומען. איהר הארץ האָט זי ניט אָבגענארט. משה איז געקומען
מיט יודינען. דערוועהנדיג זיי ביידען, האָט זיך פאניע פער-
לאָרען, זי האָט גאָר ניט געוואוסט, וואָס אָנהויבען צו טאָן. זי
האָט זיך געפונען אין יענער קאָמישער לאַגע פון א מענשען,
וואָס מוז נייטיג אָבטאָן א סך ארבייט, ביי וועמען יעדער מינוט
איז טייער, נור פון אלע ארבייט ווערט ער זעהר צוטומעלט און
טוט קיין זאך ניט. גראד היינט איז ביי איהר קיין זאך ניט צו-
געגרייט, די שטוב אפילו, איז ניט אויפגעראמט, ווי געהעריג
איז, פאר וואָס האָט ער איהר ניט געזאָגט, אז ער וועט איהם

מיטבריינגען? זי איז געוועזען איבעראשט, דערשראָקען און
זעהר צופריעדען צו דער זעלביגער צייט.
— פאניעטשקע! וואו ביזטו דאָרטען, פאניעטשקע, קום
וועל איך זיך בעקענען מיט מיינעם א פריינד!
פאניע האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אַן אַנדער קאַפּטעל
און איז אַריינגעקומען אין עס צימער.
— דאָס איז מיין פריינד, מיסטער יודין!..
— עס פרעהט מיך זעהער אייך צו קענען, — האָט יודין
געזאָגט, קוקענדיג זעהר מאָדנע אויף פאניען.
דערזעהענדיג פאניען איז יודין דערשראָקען געוואָרען:
אין זיין לעבען האָט ער נאָך אזא שעהנע אירישע פרוי ניט גע-
זעהען. ער האָט זיך אזוי פערלאָרען, אז ער האָט לחלוטין ניט
געוואוסט, וואָס צו טאָן מיט זיינע אויגען.
פאניע, האָט זיך דערפיהלט זעהר ניט היימליך פון זיינע
בליקען. זיינע אויגען האָבען זי, דוכט זיך געקושט, געצערטעלט,
און געצויגען צו זיך. זי האָט זיך אויסגעגלייכט אין איהר גאנ-
צער הויך, געשמייכעלט פערלעגען: וואָס טוט איהר אזוינס
יודין?.. גאָר ניט! ער שמעהט דאָך גאנץ ווייט פון איהר...
מערקווירדיג, זי פיהלט, אקוראט, ווי ער וואָלט זי אומארעמט,
און שטאַרק, זעהר שטאַרק, געדריקט זי צו זיך.
זי איז אַביסעלע געקומען צו זיך: — משה געה אריין
אויף אַ וויילע מיט'ן גאַסט אין פראַנט-רום, און איך וועל דאָ
דערוויילע מאַכען אָרדנונג?
אין עטליכע מינוט אַרום האָט פאניע געבעטען משה'ן
מיט יודינען צוריק אין עס-צימער.

אריינקומענדיג האָבען זיי געטראָפּען אַ טיש מכל-טוב...
 משה מיט יודינען האָבען גענומען צו ביסלאַך קאָניאַק און ערשט
 ביי די דריטע כּוּסות האָט זיך משה געכאַפּט, אַז פּאַניע איז ניטאָ
 ביים טיש.

— פאַר וואָס פּאַניעמשיקע, געהסטו ניט צום טיש ? האָט
 משה אַ שולדיגער געפרעגט.

— איך בין ניט הונגעריג, משה !

— אויף מיר האָט מען זיך דאָך ניט געריכט... האָט
 עפעס אָנגעהויבען זאָגען יודין.

— דאַנקען גאָט, עס געפינט זיך ביי אונז שטענדיג וואָס
 צו עסען... האָט פּאַניע זעהר פּריינדליך געענטפּערט יודינען.
 יודין האָט פּערפיהרט אַ געשפּרעך מיט פּאַניען. ער האָט
 ביי איהר געפרעגט פאַר וואָס מען זעהט זי קיין מאָל ניט אין
 קראָם, און פאַר וואָס איבערהויפּט מען זעהט זי אין ערגעץ
 ניט...!

פּאַניע האָט אַליין ניט געוואוסט, וואָס זי זאָל איהם ענט-
 פּערען, מיט אַ פּריינדליכען בליק האָט זי זיך געווענדעט צום
 מאַן, אַז ער זאָל איהר ארויסהעלפּען.

משה האָט זי פּערענטפּערט : האָבענדיג קיין עין הרע אזא
 שטוב אויף זיך, עפעס אַ שפּאַס זייער בעל-הבית'שקייט, נו,
 איז טאַקע קיין צייט ניטאָ ווען...

פּאַניע האָט געשמייכעלט הערענדיג משה'ס ערקלעהרונג.
 זי האָט געפיהלט, אַז משה זאָגט ניט דעם גאַנצען אַמת,
 אַז ער איז ניט גערעכט.

יודין איז לאַנג ניט פּערבליבען. ער האָט זיך זעהר פּריינד-

ליך געזעגענט מיט פאניען און מיט משה'ן און איז אוועקגע-
גאנגען.

— הערט אַ געשיכטע, פאר וואָס זשע האָט איהר ניט גע-
שפיעלט אין „זעקס און זעכציג“? — האָט זיך משה אַ כאַפּ
געטאַן, בעת יודין האָט געהאלטען ביים אוועקגעהען.

— מיר וועלען שוין שפיעלען אַ צווייטען מאָל — האָט
יודין געענטפערט, אַ קוק געבענדיג אויף פאניען.

— איך'ל אייך זאָגען דעם אמת, משה האָט מיך אזוי אָנ-
געשראָקען, אז איך האָב גאָר מורא מיט אייך זיך אָנצוהויבען!..

— אזוי גאָר — האָט זיך יודין געווענדעט צו פאניען —
וואָס פאר אַ שלעכטס האָט ער אייך אויף מיר דערצעהלט?

פאניע האָט מיט גדלות געקוקט אויפ'ן מאן און האָט גע-
שמויבעלט.

— האָסטו גאָר אויף מיר אָנגערערט פאר דיין פרוי, דאָס
איז פיינ!..

— אָט אזוי ווי דו זעהסט, היינטיגע צייטען דארף מען זיך
היטען אפילו פאר אַ פריינד!

— נו, גוד-נאָיט!

— גוד-נאָיט, גוד באַי!..

— פערבלאָנדזשעט צו אונז אַמאָל מיסטער, יודין.

— טאָקע אין אמת'ן לאָז זיך ניט בעטען — האָט משה
פערענדיגט.

* * *

משה'ן האָט אָנגעהויבען פערפאָלגען דער געדאנק. טאָ-
מער קומט יודין בייטאג... זיי וועלען פערבריינגען אלליין!.. גאנץ

אליין... און נאָך און נאָך געוויסע זאכען זיינען איהם געקומען אויפ'ן זינען, וועגען וואָס עס איז איהם אוזש היים געוואָרען טראַכטענדיג.

„אייגענטליך — האָט משה געטראַכט“ — וואָס האָב איך צו יודינען? וואָס פאַר אַ שלעכטס ווייס איך פון איהם, פאַר וואָס איך זאָל איהם פערדעכטיגען? דאָס איינציגע, וואָס יודין איז אַ געבילדעטער מענש, און ווי משה'ן דוכט זיך, לאָזט ער דאָס איהם פיהלען. יודין חבר'ט זיך מיט איהם ווייניג, און ווען זיי בעגעגענען זיך שוין יאָ אַמאָל אין אַ יובל, רעדט יודין מיט איהם רק וועגען אַזעלכעס, וואָס ניט נור ער, נור אַ קינד אפילו פערשטעהט עס אויך. עס קען טאַקע זיין, אז יודין מיינט דערמיט קיין שלעכטס ניט, אז ער מיינט באַמת, אז עפעס אַנ- דערש וועט ער ניט פערשטעהן, אָבער פאַר איהם איז עס דאָך ניט אַנגענעהם. אָבער אַ חוץ דעם, האָט ער לחלוטין גאָרניט צו יודינען. און וואָלט ער נור ניט בעלאַנגט צו די דאָזיגע חברה: וואָס מיינס—דיינס, גאָטס—פרעמדס, וואָלט איהם אַררבאַ, נאָך הנאה געטאָן, וואָס יודין קומט צו איהם אריין...

משה טוט אַ שמייכעל. מיסעס רעזניק, האָט איהם אַמאָל געזאָגט, אז ער זאָל היטען זיין ווייבעל, ווייל זי איז אַ צו שעה- נע. וואָס פאַר אַ פערדאַרבענע פרוי זי איז, אָבער אַ קלוגע בעס- טיע — אַזעלכע פרויען, ווי אייערע, — האָט זי איהם געזאָגט — זיינען פאַר אַ יונג מיט ביינער פונקט אַזוי געפעהרליך, ווי אריינצוגעהן מיט פייער אין אַן אָנגעלאָדענעם קעלער מיט פולווער...

„יודין איז אַ יונג מיט ביינער. מען דאַרף שטענדיג זיין

פאָרויכטיג... נאַרישקייט, פאניע וועט איהם ניט פערבייטען אויף קיינעם... און ווי קומט ער נאָר צו טראכטען אזוי דום, וועגען זיין פאניען. פאניע איז דאָך די ריינקייט, די עהרליכקייט אליין. ס'איז אמת, וואָס מען זאָגט, אז אויפ'ן גנב ברענט די היר טעל... פאניע איז זעהר א לייטישע פרוי, און יודין, איז זעהר אן אַנשטענדיגער מענש, נור ס'איז גלאַט ניט שעהן, אז יודין זאָל צו איהם קומען, בעת ער איז ניטאָ אין דער היים... מען קען נאָך אַריינפאלען אין לייטישע מוילער..."

משה איז אַריבערגעגאנגען צו מיסעס רעזניק, פארצושלאָך גען איהר זיין הויז צום שפיעלען אין קארטען. מיסעס רעזניק האָט עטליכע מאָל געגעבען משה'ן אַנצוהערען, אז עס וואָלט געווען א גלייכע זאך, אז זיין פאניע זאָל זיי איינלאָדען... ביז אהער האָט משה נאָר דערפון ניט געוואָלט טראכטען, נור איצט, האָט ער זיך מיט אַמאָל אַרומגעזעהען, אז עס איז נאָרניט איר בעריג קרום. זיי וועלען דאָך זיין הויז ניט אַבבייסען, אַנב זיינען זיי דאָך פרויען...

בעת משה האָט אַנגעקלונגען, האָט מיסעס רעזניק געהאַל־טען זיך אין איבערטאָן. נור אזוי ווי די דיענסט, איז גראַד ניט געוועזען, האָט זי אויף זיך אַרויפגעכאַפט א קאַפטעלע, איז צור געלאָפּען צום טיר, האָט זי עטוואָס אויפגעמאַכט און דערזע־הענדיג משה'ן האָט זי זיך דערפיהלט היימיש, און האָט איהם אַריינגעלאָזט.

— העללאָ — האַרד־יודו! ... — ווי קומט איהר אהער מאַנילאָוו?

— אָט אזוי זיך, פּערביינקט נאָך אן אלטען פּריינד!
 — בלאָפּט, בלאָפּט, זאָל אייך וואויל בעקומען...
 מיסעס רעזניק איז אַרײַנגעגאַנגען צו זיך אין צימער,
 משה נאָך איהר, און נאָכגעענדיג זײַן הינטען האָט ער זי אַ
 שטאַרקען קנייפּ געטאָן אין לײב...
 — פּרע זער, ס'איז אייך נאָך ווייניג... יענע דארטען!...
 משה האָט נאַרײַש געשמייכעלט, מיסעס רעזניק האָט פון
 זיך אַראָבגעוואָרפּען דאָס קאָפּטעלע, וואָס זי האָט אָנגעטאָן גע-
 הענדיג צום טיר און איז געבליבען שטעהען מיט די גרויסע,
 רונדע ענטבלויזטע ברוסטען.
 משה האָט אַ פלינקען שפרונג געטאָן...
 — אָבער גאָר לאַ מיט זיעבען אַלף'ן...
 — איהר האָט מורא פאַר קעלט, מיסעס רעזניק, מיינע
 הענר זיינען ווארימע.
 — האַלט אייך אייערע הענר פאַר אימיצען אַנדערש ווע-
 גען — זאָגט מיר נור, וואָס מאכט אייערע, האָט זי נאָך ניט קיין
 געליעבטען?
 — זי האַלט דערפון ניט.
 — אַזוי, זי האַלט דערפון ניט!...
 איז זי טאַקע אזא נאַר, וואָס זי דענקט, אז מען דאַרף נור
 האַלטען פונ'ם מאַנס וועגען? ...
 משה איז וויעדער אַ שפרונג געטאָן צו מיסעס רעזניק,
 אָבער זי האָט זיך בעצייטענס געכאַפּט.
 — אַ קוש טאָן קען איך אייך לאָזען, אי דאָס, אָן הענר, בע-
 האַלט די הענר אויף שבת...

משה האָט אונטערטעניג פערלענגט די הענד אויף הינטען,
איז צו געגאנגען צו מיסעס רעזניק און האָט זיך איינגעגעסען
אין איהר לייב.

מיסעס רעזניק האָט געדריקט זיין קאָפּ צו איהרע ברוסטען:

—נואָף...

— איהר זיינט דאָך, אזא גוטע...

— קיין גוטע בין איך ניט, די גוטע האָבען הינד אויפֿ-
געגעסען... איהר געדענקט, מאַנילאָוו, ווי איהר פלעגט אַמאָל
טענה'ן: צו מיר פלעגט איהר זאָגען, אז איהר קומט, זענט
איהר לעבעדיגערהייד אין גן־עדן...

— איהר האָט דאָך אבער געהאַט אַ מאַן...

— וואָס מיר מאַן, וואָס בלאָפּט איהר, איהר ווייסט גוט,
וויפּיעל איך קעהר פאַר מיין מאַן. זאָגט בעסער דעם אמת, אז
פאַניע איז יונגער, שעהנער, און ווי זאגט מען: קאַזדיי סאָבי...

— וואָס זשע מאכט איהר, מיסעס רעזניק, פאַר וואָס בע-

וויזט איהר זיך גאָר קיין מאָל ניט...

— ניטאָ ווען! רילי ס'איז ניטאָ ווען צו געהן פראַווען

וויזטען. אין אמת'ן, מאַנילאָוו, ווי קומט איהר אַהער?

— אָט גלאַט אזוי זיך.

— גאָהער...

— אויף מיין וואָרט.

— פאַר וואָס־זשע האָט איהר זי אויך ניט מיט גענומען?

— דאָס בין איך געקומען אין איהרע אַ שלִיחות. שוין

אוראי דריי חרשים, ווי זי בעט מיך איינלאָרען אייך מיט

אייער חברה צו אונז פערבריינגען... איהר ווייסט דאך וועמען
איך מיינ? אונזער הויז איז דאך פריי, קיין קינדער זיינען נאך
דערווילע ניטאָ, היינט פאר וואָס זאָל מען זיך טאקע צו אונז
ניט צונויפקלייבען?

ביי מיסעס רעזניק האָבען פון שמחה די אויגען אַ גלאַנץ
געטאן.

— וועל, אז זי וויל דורכאויס אז מען זאָל צו איהר קומען,
אַלל־רייט... זאָנט דעם אמת, פאר וואָס האָט איהר נאָך קיין
שרייערס ניט, ווער איז אין דעם שולדיג?.. נור ניט געבלאָפט,
דעם אמת...

— ס'איז קיינער ניט שולדיג, עס וועלען נאָך זיין...

— אָבער זי האָט נאָך קיין אַנדערען, האָ?

— איך וויל אייך טאקע בעטען, אז איהר זאָלט זי מיר
ניט איבערפיהרען...

— איהר ציטערט טאקע, האָ? פאר וואָס מענט איהר, און
זי טאָר ניט?!... הרהו... אבער זייט רהיג, דאָס שפאָס איך
בלויז, איך'ל אייך ניט קאליע מאַכען אייער ציגעל...

— איז אבגעמאָכט?

— סוירטענלי...

מיסעס רעזניק האָט זיך מיט גדלות אויסגעצויגען אין
איהר גאַנצע גרויס, אַנקוועלענדיג פון איהרע געזונדע, ווייסע
הענד...

משה האָט זי האַסטיג אַרומגענומען און גענומען שטאַרק
קושען איהר האַלז.

— נאָ סער!..

— מיסעס רעזניק, זייט א גאָלד...

— נאָט אין יוד לייף... נעווער... דאָנט, דאָנט דו דהאט!..

האָט זי מיעד ווערענדיג זיך געווערט מיט אלע כחות.

אלאָ, ווען וועט איהר קומען צו אונז?

— היינט איז מאָנטאג — דאנערשטאג וועלען מיר זיין

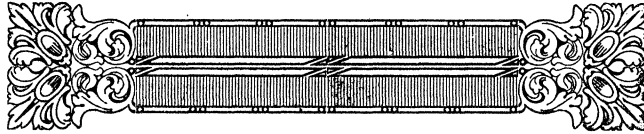
ביי אייך...

די צוויי „גוטע פריינד“ האָבען זיך פריינדליך געזעגענט, און משה איז אוועקגעגאנגען ניט גאר קיין צופריערענער. ער איז שוין אביסעל אבגעוואוינט פון די אלע זאכען, און איצט האָט זיין אייגענע האַנדלונג אזוי מיאוס, אזוי קליין אויסגעזעהן אין זיינע אויגען.

קומענדיג אַהיים האָט ער דערזעהלט פאַניען, אַז מיסעס רעזניק איז געוועזען ביי איהם אין קראָם און אַז אין דער אַנדער וועזענהייט פון פיעלע האָט זי איהם פאַרגעוואָרפען, הלמאי ער איז אזוי קאַרג געוואָרען. און אום צו איבערצייגען זי, אַז עס איז ניט אמת, האָט ער זי מיט איהרע פריינדינס איינגעלאָרען צו זיך אין הויז, און ער האָט איהר געזאגט, אַז ער און פאַניע וועלען נאָך זיין זעהער צופריערען זיי זאָלען קומען וואָס אָפטער. פון פרייד און דאַנקבאַרקייט האָט פאַניע איהם געקושט און ניט געבעטען צו שפיעלען מיט איהר היינט אין קארטען.

— אייגענטליך, פאניעטשקע, האב איך שוין לאנג דערויף
 אויסגעקוקט, מיר איז ניט אנגעשטאנען דער ערשטער דאָס זיי
 פארצולייגען, נור אז עס האָט זיך אזוי געמאַכט...
 משה האָט גענומען ביי פאניען א וואָרט, אז זי צו זיי
 וועט קיין מאָל ניט געהן שפיעלען אין קאָרטען, עס פאסט פאָר
 איהר ניט. משה האָט זיך מעהר אדער ווייניגער בעווארענט,
 און ער, און דער עיקר פאניע, זיינען געוועזען זעהר צופריעדען.
 פאניע האָט ניט געהאט קיינע הינטער געדאַנקען און האָט
 אויך אין קיין שלעכטס איהר מאָן ניט הוישד געוועזען. זי האָט
 באמת געגלויבט, אז משה זאָרגט שטאַרק פאָר איהר גליק, און
 האָט זיך זעהר געפרעהט מיט דער גוטער ענדערונג אין זייער
 לעבען.

ד.

פאניע האָט ענדליך דערלעבט דעם יום־טוב. עם זיינען צו איהר געקומען פינף פרויען מיט מיסעס רעזניק אן דער שפיצע. זיי זיינען גלייך אלע בעפריינדעט געוואָרען מיט פאָניען, ד. ה. זיי האָבען גלייך איינגעזעהען, אז זיי האָבען „גע־קעטשט א באַרגען“, און דאָס איז דאָך, וואָס זיי בעדאָר־פען אזוי נויטיג האָבען. פאָניע פון איהר זייט, איז זיי זעהר דאָנקבאַר געוועזען. איברייגענס האָט זי כמעט קיינעם פון זיי ניט געקענט, אויסער וואָס זי האָט געזעהן מיסעס רעזניק א פאָר מאָל, און זיך אָנגעהערט פיעלע פיקאַנטע געשיכטען וועגען דער מיסעס קאַפלאַן.

די פינף פרויען זיינען: מיסעס רעזניק, מיסעס קאַפלאַן, מיסעס לאַפאָנטען, מיסעס סמיט און מיסעס קיריל. און כאָטש די לעצטע דריי נעמען קלינגען ניט גאָר איריזשלאַך, דאָך למען האַמט מוז מען זאָגען, אז זיי זיינען עכטע איריזשקעס.

עס פעהלען נאָך צוויי פרויען פונ'ם „סעט“. פאָר וואָס זיי זיינען ניט געקומען וועלען מיר שפעטער דערצעהלען.

די ערשטע און עלטעסטע פון אלע איבריגע, וועלכע איז אויך די טאָנעבערין, איז מיסעס רעזניק. זי איז אַ הויכגע-וויקסיגע פרוי פון אַ יאָהר דריי, פיער און פיערציג, גאנץ געזונד, דיק, און אזוי ווי זי פארבט די האָר, זעהט זי אויס אַהן אַ גוזמא יונגער אויף פינף יאהר. זי האָט אַ שעהן פער-פלאַמט פנים, שוואַרצע, אונהערליכע אויגען און זעהר אַ רייכע פערגאַנגענהייט. אין אמעריקא איז זי שוין אַ יאָהר דריי-פיער און צוואַנציג. קומענדיג, האָט זי זיך גלייך פערשאַפט אַ סך גוטע פריינד. (אויף צו מאַכען זיך פריינד, איז זי אַ גרויסע בריה'טע.) און אזוי ווי זי איז געווען יונג, עלענד און אייניג זאם, האָט מען זי באמת מקרב געווען. פאר די טובות האָט זי איהרע פריינד גרינדליך אָבגעראַנקט. ביי אַ פאָר האָט זי צו-גענומען די מענער, און דאָרט, וואו עס האָט זיך איהר ניט איינגעגעבען צוצונעהמען דעם מאַן, האָט זי כאָמט צווישען זיי אַ בייזען לעבען געמאַכט. אויף קריעג, רכילות, איז זי נאָך איצט אויך אַ גרויסע בריה. ניט איין פרוי, ניט איין מוטער פון קינדער האָט אויף איהר געוויינט און וויינט נאָך עד היום. אָבער זי, מיסעס רעזניק, קימערט זיך דערפון זעהר ווייניג.

און דער אמת מוז געזאָגט ווערען, אַז ניט אינגאַנצען אויס שלעכטיגקייט האָט זי עס געמאַן. עס איז געוועזען אַ געוויסע צייט אַזא, פון וועלכער עס פיהלען זיך די שפורען עד היום, וואָס האָט בעשאַפען אַ גאַנץ בעזאָנדערען קלאַס מענשען, וועמעס עובדה עס איז געווען: אַלעס טאָן, וואָס דאָס האַרץ געלויבט...

און אויב א מיטגלידער פון דיעזען קלאס מענשען וואָלט בעטראַכט פאר אַן עולה, לאָמיר זאָגען, צו לעבען מיט'ן מאַן פון דער בעסטער חבר'טע, אָדער מיט דער ווייב פון'ם בעסטען פריינד, וואָלטען אזעלכע מיטגלידער בעטראַכט געוואָרען פאר פייגלינגע, פאר נאָרישע, קליינליכע מענשען, וועלכע זיינען אַבסאָלוט ניט פעהיג צו שטעהן פאר זיך, צו פערטיידיגען זייערע פרינציפען און אינטערעסען. אדרבא, וואָס מעהר בע' געגענישען און פאַסירונגען איינער האָט דורכגעמאַכט, אַלץ אַ בעסערען אָרט האָט ער פערנומען צווישען זיי, אַלץ אַ הע' כערע רעפוטאַציע האָט ער געהאַט.

מיסעס רעזניק איז די טיפישטע און בעסטע פאַרשטע' הערין פון זייער קלאַס. רעזניק איז איהר מיידעלשער נאָמען. אַ לענגערע צייט איז זי אויף מיט משה'ן, מיט פאַניעס מאַן, געוועזען אין אינטימע בעציהונגען, דאָס איז דוקא ניט זעהר לאַנג צוריק, זי האָט שוין דאמאלס געלעבט מיט איהר איצ' טיגען מאַן, אָבער ווי ס'איז שוין בעמערקט געוואָרען, האָט זי דאָס אויף ניט געטהאָן אויס שלעכטס, נאָר אָט גלאַט אזוי זיך... ער איז געווען אַ שעהנער, געזונדער בחור, איז ניט געהאַנגען איבער'ן דאָלאַר, נו, איז וואָס? וועמען האָט זי דען דערמיט חלילה שלעכטס געטאָן... אפילו איצט רעדט מען אויף אונטער, אז זי לעבט אַ „גוטען טאָג“ מיט'ן מאַנס אַ יונגערען ברודער, נור וואס קאָנען שלעכטע צינגער ניט אויס' טראַכטען?

זי רעדט זעהר זעלטען פון איהר פערגאַנגענהייט, ד. ה. מיט ווילד־פרעמדע. אָבער מיט אזעלכע, פאר וועמען מען

דארף זיך ניט היטען, איז זי דוקא אָפּענהערציג. זי פּערליי-
קענט קיין זאך ניט און זאָגאר מיט שטאַלץ דערצעהלט זי ווי דער
אָדער יענער גדול פון דער ראַדיקאַלער בעוועגונג, איז ווי אַ
נעבעכעל געשטאַנען פאר איהר אויף די קניע, און אז זי זאל
געוועזען אפילו הייסען אַרונטערקריכען הינטער'ן טיש און
שרייען: — קורקורעקא, איך בין דאָס דער נאַר! ... וואָלט
מען עס זיכער געטאָן. און נאָך היינט אפילו, אז זיי טרעפּען
זי אָן, ווערען זיי פּערצאָפּעלט, דער רוח נעהמט זיי אַזש. אָבער
זי לאַכט פון זיי, היינט, ווייסט זי שוין, ווי אזוי מען דאַרף
לעבען אויף דער וועלט — מיט אַט דער דרשה — פּערענ-
דיגט זי געוועהנליך שטענדיג, ווען עס קומט איהר אויס צו
רעדען וועגען די אַמאָליגע גוטע צייטען.

די צווייטע איז מיסעס לאַפּאַנטען. זי איז אַ שעהנע,
געזונדע, ניט הויכגעוויקסיגע בלאַנדינקע, מיט ברוינע, לע-
בעדיגע אויגען, מיט עטוואָס אַ חוצפה'דיגען שמייכעל. ריכ-
טיג בעשטימען איהר עלטער איז זעהר שווער. און לויט ווי
זי אליין זאָגט, ווערט זי נאָר מיט יעדען יאָהר יונגער.

גלייך ווי זי איז אָנגעקומען אין שאַפּ איז זי געוואָרען אַ
פּאַרליירי, זייענדיג אַ נאַנצע מאַכערין, האָט זי די
אַרבייטערניס זעהר ניט שעהן און ניט עהרליך בעהאַנ-
דעלט. דער איינציגער גליק איז נור געוועזען פאר די מיי-
לאך, וואָס די פרויען, ווי פון די בעליבתיס, אזוי אויך פון די
פּאַרלייטע, האָבען, זוי דורך אַ כּשוף, דערשפּירט, אז עפעס
אַ צושטערענדער גייסט, אַ שטן איז דאָ אין שאַפּ, וואָס פּער-
גיפּטעט אויך זייער לעבען, און מען האָט זי ניד משלח געווען.

זי האָט אָפּען געלעבט מיט יעדען בעל־הבית, פּאַרמאַן, וואָס האָט זי בעשעפּטיגט, און האָט עס נאָך געטאַן מיט שטאַלץ, דערווייזענדיג דערמיט איהר גרויסקייט, איהר זעלבסטשטענדיגקייט. און האָט זי אַ פּאַבריקאַנט אָבגעזאָגט, איז זי ווייניג וואָס נתפּעל געוואָרען, ווייל זי איז באמת קיין מאָל ניט אַרומגעגאַנגען ליידיג. מען האָט זיך נאָך איהר געיאָגט. אויף איהר האָבען געזאָגט די אַרבייטער, די ציניקער, אַז זי פּער־מאַנט נאַנץ בראַדוויי. דאָס האָט געמיינט, אַז אַלע פּאַבריקאַנטן טען, וואָס בעוואוינען בראַדוויי, האָבען מיט איהר געלעבט. מען זאָגט אויך, אַז זי האָט אַ פּאַר קונדען אין פּילאָדעלפּיא. אָבער דאָס אַלעס צוזאַמען האָט אויך איהר, ווי מיסעס רעז־ניק, ניט געשטערט צו חתונה האָבען מיט אַ רייכען מאַן און לעבען זעהר אַ בעקוועם לעבען. דער חילוק צווישען איהר און מיסעס רעזניק איז בלויז דערין וואָס מיסעס רעזניק האָט חתונה געהאַט אַלס גרוישה... און מיסעס לאַפּאַנטין אַלס מיי־דעל... עס געהען אויך אַרום פּיעל געשיכטען וועגען איהר נאָ־מען. און איינער אַ געוויסער לאַיער, אַ בעריהמטער נואף, זאָגט, אַז בעת מען זאָגט מיס, אָדער מיסעס לאַפּאַנטען — דאַרף מען נאָך צוגעבען דע־קענעדע... און ער ערקלערט עס דערמיט, וואָס אין פּראַנקרייך איז זי דאָך קיין מאָל ניט גע־וועזען, אָבער דערפאַר איז זי געוועזען אין קענעדע פּיער חדשים אַלס נוי־רס. און אזוי ווי אין קענעדע וואוינען אַ סך פּראַנצויזען, זאָל עס האָבען אַ שייכות מיט איהר נאָמען.

לויט ווי זי אַליין דערצעהלט, נעמט זיך איהר נאָמען פון פּאַלגענדען פּאַסט: אַן אַנקעל, איהר פּאַטערס אַ ברודער, האָט

מען אָבגעגעבען אין קאנטאניסטען. פון דארט איז ער דורך א נס מגולגל געוואָרען אַלס א פראַנצויזישער גרויסער פרינץ. נאָך זיין טויט האָט מען געפונען א צואה, אין וועלכע עס ווערט געזאָגט, אַז אין פופציג יאָהר אַרום נאָך זיין טויט, וועט מען פון זיין משפחה מען וועט געפינען טראָגען זיין נאָמען, ד. ה. לאַפאָנטען, זאָל מען יענעם אַוועקגעבען זיין גאנץ פער-מעגען, וואָס בעטרעפט אין די צעהנדליגע מיליאָנען.

מיסעס קאַפלאָן, איז ביז א געוויסען גראַד אינטערעסאַנטער פון זיי אַלע. זי איז מאָגער און הויך געוואַקסען. זעהט אויס אַלט צו זיין א יאָהר פינף און פיערציג, כאָטש אין אמת'ן איז זי ערשט אַלט איין און פערציג. זי האָט א בלאַס-מאַטאָווען פנים, וואס זעהט אויס ווי א שלעכטע פאַטאָגראַפיע, אָהן איין פונקט לעבען, אָהן איין לעבעדיגען שטריך, דאָך זאָגט זי גאנץ אָפט גאנץ קלונע זאכען. זי איז אויך א אידישע פאַט-ריאָטקע. זי שווערט פאר איהרע אינטימע פריינד, אַז מיט קיין קריסט האָט זי אין איהר לעבען ניט געהאט צו טהאָן, און וועט ניט האָבען צו טהאָן.

זי האָט געהייראַט אַן אַלטען מאַן, זעהר, זעהר א רייכען, וועלכען זי האָט בעוואויגען איבערצוגעבען אויף איהר נאָמען העכער האַלב פון זיין פערמעגען, נאָכדעם האָט זי צור גענומען זיין זוהן פונ'ם ווייב, האָב דעם אַלטען אַרויסגעטרייבען, און שפיעלט אין איהרע קרייזען, ד. ה. אין גאנץ פערמעגען ליכע קרייזען, זעהר אַן אַנגעזעהענע ראָליע.

זי רעדט זעהר זעלטען. אָבער וואָס זי זאָגט, איז עס שאַרף און צוויידייטיג. וועגען איהר פערגאַנגענהייט ווייס קיינער ניט

דעם גאַנצען אמת. און אזוי ווי זי איז ניט קיין שעהנע, גלויבען אלע, אז זי איז נעבעך אָבגעקומען איהר יוגענד... זי ניט געלד אויף פילאַנטראָפישע אונטערנעהמונגען, טיילט צדקה, איז אין צוויי חברות די ווייס־פרעזידענטיץ, און ווערט דערפאַר גאַנץ אָפט געלויבט אין דער ענגלישער און אידישער פרעסע.

מיסעס קאַפלאַן האָט בלויז איין גרויסען חסרון: שפיער לענדיג אין קאַרטען, סיי מיט מענער סיי מיט פרויען, רעדט זי זעהר מיאוסע, זעהר גראָבע רייד. און קוקענדיג אויף איהר טויזנט פנים, אויף וועלכען קיין מוסקעל בעוועגט זיך אפילו ניט, ווילט זיך ניט גלויבען, אז זי, מיסעס קאַפלאַן, זאָל עס זאָגען.

מיסעס סמיט איז אַ געוועהנליכע קאָקעטקע. דערפאַר אָבער איז זי אַן אויסערגעוועהנליך שעהנע. זי איז אַלט פיער און דרייסיג יאָהר, און זעהט אויס ווי פון פינף און צוואַנציג. זי איז עטוואָס העכער פון מיטעלען וואוקס, אַ בלאַנדינקע, מיט אַ הויכען, ווייסען האַלז, מיט בלויע צוציהענדע אויגען. און די הויט אויף איהר פנים, האַלז, און די הענד איז אזוי ווייס, אזוי שעהן און צארט, אז מענער ווערן נאָך איהר ממש די כפרה.

זי איז אַ לעבעדיגע, בערעדעוודיגע, רעדט מיט יעדען און יועגען אַלץ, ווערט מיט יעדען „אַ גוטער ברודער“ אין איין רגע. איז פעהיג אפילו דעם גרעסטען תם — אַ מאַן, וואָס הויבט נאָר ניט אָן צו פערשטעהן, וואָס אזוינס אַ פרוי איז, אפילו אַזאַ מאַן קען זי אויך מאַכען פאַר איהרען אַ

פריינד, א „פערעהרער“. און צו איהרע פערעהרער רעדט זי אזעלכע גלאטינסקע ריידעלאך, פון וועלכע די קעפעלאך פער-דרעהען זיך ביי זיי באַלד. און רעדען צו זיי, רעדט זי ניט מיט'ן מויל; נור מיט דער שעהנער טאליע, מיט די ווייסע פוכקע פינגער פון די הענד, מיט די שפיצען פון די שעהנע שיבעלאך, מיט דער שעהנער קאָפּ בלאַנדע געקרייזעלטע האָר, מיט די פולע רונדע ברוסטען, וואָס אָטעמען מיט פייער.

איהרע פערעהרער, סימפאטיזער אָדער פערליעבטע, ווי אזוי מען זאָל זיי ניט אָנרופען, מיינען שמענדיג, ביי דער ערשמער בעקאנטשאפט, אז זיי זיינען שוין מיט אלץ פער-טיג. ווייל זי ערלויבט צו זיך רעדען, וואָס נאָר איינעם דאָס האַרץ געלויבט. היט אָב די אַפּאָינטמענטס, און מאַכט אַ שווייג ווען אפילו אימיצער פון חברה כאַפט אַריין אַ קוש. און יעדער מאַנסביל הויבט טאַקע גלייך אָן אַרויסצוצייגען זיין מאַטער-יאַליסטישען בענעהר, — ערשט עס הויבט זיך גאָר ניט אָן. זיי האָבען צרות און זי לאַכט פון זיי, „באָרט“ זיך ממש אין זייער בלוט. אפילו מיט איהר אייגענעם מאַן שפיעלט זי זיך אויך, ווי אַ קאץ מיט אַ מויז.

אַמאָל, אז זי איז אַלט געוועזען אַ יאָהר זעכצען-זיעבעעהן, האָט מען זי פערפיהרט... אָבער פון דאָן אָן היט זי זיך אָב פון אזעלכע זאַכען. פאַר'ן נאָמען סמיט איז ניט זי פעראַנט-וואָרטליך. דאָס איז די שולד פון איהר מאַן.

די פינפטע, מיסעס קיריל, איז אין גרונד גענומען אַ לייטישע פרוי. און ווען זי וואָלט ניט האָפען, אז איהר מאַנס זאָנסט אַרימע פראַקטיק וועט זיך דאָרויף פערבעסערען,

וואָלט עס זי פילייכט ניט איבריגס צו זיי געצויגען אויך.
אויך דערפאר ערלויבט איהר דער מאן ארומגעהן מיט זיי גאנץ
צענע טעג און שפיעלען אין קארטען.

זי איז א צימליך שעהן, שווארצ-חנ'עוודיג ווייבעל, פון א
יאָהר דריי און דרייסיג. זעהר אוננוויסענד, נור ניט נאָריש. אין
אַמעריקא איז זי שוין א יאָהר זעכצעהן. אין די גאנצע צייט, ביז
צוריק מיט פיער יאָהר, ביז זי האָט חתונה געהאט, האָט זי
געאַרבייט פאַר יענעם שטוב אַרבייט, זי איז געוועזען וואָס מען
רופט געוועהנליך אָן א דיענסט. זי האָט פערמאָגט אַביסעל געלד
און דערפאַר טאַקע, האָט זי זיך געקויפט א דאָקטאָר. געוויינט
ליך אַזא סאָרט מיידעל בעקענט זיך מיט אַזא יונגענמאַנטשיק,
וועמעס גאַנצע אמביציע איז צו ווערען פון א שניידער אָדער
פרעסער — א דאָקטאָר.

וואָס זשע טוט מען, אום עס צו עררייכען? פערקויפט מען

זיך!

בעלנים געפינען זיך שטענדיג גענוג. עס זיינען פאַראַן
פיעלע עלטערע אי אויך גאנץ יונגע מיידלעך, וואָס ווילען זיך
בעפרייען פונ'ם שאַפ. צווייטענס טאַקע א דאָקטאָר! א קליי-
ניגקייט צו האָבען א מאן א דאָקטאָר! ...

ביי קיין פאָלק איז דער נאָמען דאָקטאָר ניט אַזוי הויך
געשעצט, ווי ביי אונז. פאַר א אירישע פרוי דאָס וואָרט דאָק-
טאָר קלינגט נאָך שעהנער, נאָך בעצויבערענדיגער ווי מוזיק.
געוועהנליך זוכט דער צוקונפטיגער „דאָקטאָר“ דאָס מיידעל.
ווייל זי אַרבייט דאָך אויף איהם, איז בשתיקה זיין פרוי, ביז
ער ענדיגט, און נאָכדעם „געהען“ זיי לעבען אַפּען.

אמאל, איז פון הונדערט אזעלכע פעלע ארויסגעקומען ניין און ניינציג לעבענס־טראגעדיעס. ווייל אזוי גיך ווי דער דאָק־טאָר איז געוואָרען דאָקטאָר, האָט ער זיך אַרומגעזעהען, אַז ער־שטענס איז זיין שקלאַפּין אַלט און מיאום (קיין גרויסע פאַר־שוין איז זי נאָך פּריהער ניט געווען!); צווייטענס, קען ער דאָך ערשט איצט נעמען אַ שעהנע פּרוי, נאָך מיט אַ היבש ביסעל געלד אַלס צוגאַב. און אזוי ווי געזעצליך האָבען זיי דאָך ניט גע־היראַט, קיין קינדער זיינען מעהרסטענטיילס אין אזעלכע פּע־לע ניטאָ — האָט ער טאַקע מיט איהר געשלאָגען כּפּרות איינס און צוויי.

דאָקטאָר קיריל, וועמעס אמת'ער נאָמען אין שאַפּראַנאָ־וויץ, האָט זעהר חשק געהאַט פּטור ווערען פּון זיין ווייבעל, האָט זי איהם אָבער. מודיע געווען, אַז אויף דער וועלט זיינען פאַראַן אזעלכע אַרטיקלען, ווי וויטריאַל־אויג, אַ מעסער און אַ רעוואָל־ווער, און נאָך און נאָך... ער, אַלס דאָקטאָר האָט עס גלייך פּערשטאַנען, און קענענדיג זיין פּרוי, אַז זי איז אַ וואָרטסמאַן, האָט ער נעבעך גיך געמוזט אויפגעבען יעדע האָפּנונג, זיך אמאַל גאָר פּון איהר צו בעפּרייען.

עס פעלען נאָך צוויי פּרויען פּונ'ם רומעל. געווענהליך געהען זיי זאָלבע זיעבען. גור אזוי ווי יענע פּרויען האָבען זיך זעהר בלאַמירט, זאָגאַר אין די אויגען פּון זייערע פּריינד, דער־פאַר טיידען זיי אויס מיט זיי איצט אַרומצוגעהן. זאָל דער עולם ניט האָבען וואָס צו רעדען. מען רופּט דאָך זיי אזוי אויך „נשמח־כאַפּערינס“, „שוואַרצע־מאַהן זעערינס“.. און נאָך אזעלכע שעהנע נעמען, טראַכט מען אויס אויף זיי.

פערזינדיגט האָט זיך אייגענטליך בלויז איין פרוי, מיסעס קאָהן. נור אזוי ווי מיסעס אַלפערט איז איהר בעסטע פריינד-דין, ממילא בעשולדיגט מען זי אויך. מיסעס קאָהן האָט צוגענומען דעם חתן פון איהר טאָכ-טער, איז מיט איהם אוועקגעגאנגען לעבען פראַנק און פריי, איבערלאָזענדיג דעם מאַן מיט די קינדער.

* * *

ווי בעוואוסט, איז קאָרטען שפיעלען ביי אונזערע פרויען אין אמעריקא, א גאנץ געוועהנליכע זאך. אלע שפיעלען. אָבער עס זיינען פאראן דריי פערשידענע קלאַסען. דער ערשטער קלאַס, דער ניט אינטערעסאנטסטער, בע-שטעהט פון פרויען, וועלכע שפיעלען פון צייט צו צייט מיט זייערע מענער, קינדער און נאָהענטע פריינד. אין געוויסע היי-זער איז דאָס קאָרטען שפיעלען אמאָל כמעט א נויטיגע זאך. ס'קומען זיך צונויף מענשען אין א הויז מיט ווייט, ווייט פערשידענע בעגריעפען וועגען מאַראַלע און געזעלשאַפטליכע פראַגען, מיט א גאנץ בעזונדער קוק אויף דאָס לעבען. אין אזא פאָל, איז אום דער עולם זאָל ניט לאַנגווייליגען און נאָך דער-צו בלויבען צופריעדען — ציהט מען זייער אַלעמענס אויפ-מערקזאמקייט אויף אזא פונקט, וואָס איז פאַר זיי אַלעמען אינ-טערעסאַנט.

דער צווייטער קלאַס פרויען בעשטעהט דורכאויס פון זעהר פראַסטע, אנוויסענדע פרויען, אָבער אויך גאנץ אַנשטענדיגע בעלי-הבית'טעס, וועלכע געפינען גרויס פערגעניגען אינ'ם שפיעלען גופא, און אגב פערפיעלט עס זייער צייט. די מענער

זיינען אין די געשעפטען, וואָס זאָלען די פרויען טהאָן אַליין
נאַנצע טעג? אַט האָבען זיי אַ גוטען צייט־פּערטרייב. די מענער
ווייסען דערפון און שטערען זיי ניט. אדרבא, נאָנץ אָפט נעה
מען זיי נאָך אַ וואַרעמען אינטערעס אין זייער גורל.

ביי די ראַזיגע פרויען פיהרט זיך אזוי:

עס קלייבען זיך צונויף עטליכע פערמעגליכע בעל־הבית־
טעם, וואָס געהערען מער אָדער ווייניגער צו איין קלאַס, און
מאָכען צווישען זיך אָב, אַז יעדען טאָג פון וואָך, אויסער זונ־
טאָג, זאָל מען שפיעלען ביי איינער פון זיי.

אַלע לייגען זיך צונויף און מען קויפט זעהר אַ שעהנע
זאָך: אַ מלבוש, אַ כלי, אָדער אַ שטיקעל ציערונג. פון יעדער
קאָן, דאַרפען, די וואָס געווינען, אַבלייגען אַ געוויסע סומע, לאָך־
מיר זאָגען, פינף אָדער צעהן סענט, עס ווענדעט זיך לויט'ן
אַבמאָך. און ווען דער הפּז איז אויסגעצאָהלט, טראָגט מען
איהם אונטער אַלס מתנה דער בעל־הבית'טע פון הויז.

אויף אזאָן אופן קאָסט עס קיינעם ספעציעל קיין געלם
ניט, און זיי אַלע שאַפען זיך איין געוויסע נויטיגע זאַכען. ווייל
געוועהנליך קויפט מען פאַר יעדער פרוי אזא זאָך, וואָס זי בע־
דאַרף עס האָבען אַמנויטיגסטען.

דערצו נאַטירליך קומט נאָך אַרײַן די אַמביציע אויף. ווער
עס שפיעלט בעסער, ווער עס פערליערט זעלטענער. כאָטש
פרויען, דאָך אַנערקענען זיי יעדערענס פערדיענסטען.

דער דריטער קלאַס פרויען בעשטעהט דורכאויס פון נײַ־
דעריגע, דורך און דורך צינישע פרויען, וועלכע דער בעגריעה
פון עהער אָדער ווירדע איז נאָנץ פּרעמד.

דאָס זיינען אויפגעקומענע, וואולנארע גביר'טעס, האלבע
און נאנצע זונות, אקטריסעס, טענצעריןס, זינגעריןס און עהנ-
ליכע גערעמעניסען.

דאָס זיינען אמת'ע געמבלעריןס. ביי זיי איז דאָס קארטענ-
שפיעלען די וויכטיגסטע טייל פון זייער לעבען. דאָ געווינען זיי
געלט אויף זייערע נויטיגע פערגעניגען-זאכען, דאָ געווינען זיי
ליעבע, אַ צווייטערס מאַן, און עהנליכעס... זיי בע'ננב'ענען זיי-
ערע מענער, געליעבטע. זיי ננב'ענען איינס ביי דאָס צווייטע,
פערלייקענען און פערבייטען די קארטען, אין אַ נויט האָבען זיי
געפעלשטע קארטען, שווערען זיך אויף פאלשקייט יעדער
מינוט, ווערען זיך דם שונאים, כאַטש אין די אויגען זיינען זיי
זיך די בעסטע גוטע פריינד. זייער העכסטער און גרעסטער נליק
איז צו שפיעלען מיט מענער אין קארטען. און דערפאר טאקע
פאָהרען זיי אָפט אין די בערג זיך ערהאַלען...

אין דער קאָנטרי, אַז זיי פאָהרען אוועק, זיינען זיי פרייע
פויגלען, זיי קענען שפיעלען וואו, ווען און וויפיעל זייער הארץ
געלויבט. גאַנץ אנדערש איז עס אין דער היים. דאָ, האָבען זיי
געוויסע שוועריגקייטען. ביי זיך אין הויז קענען זיי עס כאַין
אופן ניט טאָן. ערשטענס ווילען עס די מענער ניט ליידען,
צווייטענס פאסט עס ניט פאר זיך גופא. די מענער וועלען דאָך
אויסגעפינען ווי אזוי זיי שפיעלען, און דאָס מוז דאָך זיין פאר
זיי אַ גרויסער סוד. די מענער צום ביישפיעל ווייסען, אַז די
פרויען זייערע שפיעלען אין „וויסט“, „פליינעם פינאקל“, און
געוועהנליך אויף פינף סענט אַ הונדערט. אין אמת'ן אָבער
שפיעלען זיי „אַקשען-פינאקל“, און נאָנץ אָפט „אַפענעם פאָ-

קער", און ניט צו קיין פינף סענטיגע נור צו צוויי, דריי און פינף דאָלאַרדיגע.

היינט דאָס ריידען, אויב זיי וואָלטען בעראַרפט שפיעלען אין דער היים, וואָלט עס מיינען, אז זיי וואָלטען בעראַרפט זיך אָנטאָן אַ שלאָס אויפ'ן מויל. דאָן, איז די גאַנצע שפיעל אויס-געשפיעלט...

* * *

מיסעס רעזניק האָט אָנגעוויזען יעדען, וואו זיך צו זען און האָט זיך געווענדעט צו פאָניען : — שעהנע ציגיינערין, געפינען זיך ביי אייך קאָרטען אין שטוב ? — שור ! ... האָט פאָניע אַ גליקליכע געענטפערט.

די קאָרטען וואָס פאָניע האָט צוגעטראָגען, האָט קיינער ניט בעטראַכט, ניט איבערגעקוקט, פאָניען האָבען אלע גע-גלויבט.

מיסעס רעזניק האָט געזעצט פאָניען קעגען זיך, אזוי ווי פאָניע איז גאָר אַ קליינע שפיעלערין אפילו אין געוועהנליכען פינאַקל. מיסעס לאַפאָנטען האָט זי צונויפגעפאָרט מיט מיסעס קאַפלאַן, און מיסעס סמיטה מיט דער דאָקטאָרשע, האָבען גע-שפיעלט אין צווייען אויף אַ בעזונדער טישעל.

אַריינגעמענדיג פאָניען אין זייער גרופע, האָט מיסעס רעזניק געהאט דערביי נאָך אַ כונה. איהר האָט זיך זעהר גע-וואָלט צו מאַכען פון פאָניען אַ לייט. קיין זאך וואָלט פאַר איהר ניט צו שווער געוועזען אַבי עס זאָל איהר געלינגען פּעראַינטע-רעסירען שטאַרק פאָניען אין קאָרטען שפיעלען, געוועהנליך, ווי זי פּערשטעהט עס. פאָניע זאָל פּערשטעהן, אז אזא זאך,

ווי א הויז, א מאן, און פליכטען, זיינען ניט גאט-ווייס-וואָס!
 ער איז ניט קראַנק צוצונעמען א דיענסט. נאָכרעם וואָלט שוין
 אַלץ געוועזען אַלל-רייט... און, ווען גאָט העלפט איהר און זי
 קען משה'ן אַבטאָן א שפיצעל, נור אזוי, אז ער זאָל האָבען צו
 זינגען און צו זאָגען. א פייער אויף איהם, בעריהמט זיך דאָס
 אביסעל מיט זיין צנועה. וואַרט אויס, זאָל נור דיין צנועה
 פערשטעהן, ווי שעהן זי איז, ווערען נור א קאפעטשקע קלינגער,
 פערזוכען דעם טעם צו ווערען געהאַלזט און געקושט פון פרעמד
 דע מענער, דאָן, מיין מלאך'ל, וועסטו ביי איהר קייען די ערד...
 מיסעס רעזניק האָט ביז א געוויסען גראַד אויך מיטלייך
 געהאַט מיט פאַניען. מאָלט אייך אזא יונגע, צאפעלדיגע, אין
 רעכטען בליהען, זאָל גאָר ניט קענען טהאָן אַלץ, וואָס איהר
 האַרץ געלויבט. פון וואָס פאַר א לעבען קען אזא שעהנע, ריי-
 צענדע בלום וויסען, אז זי איז דאָך פערשפאַרט אין א גאָלדע-
 נער שטייג... גאָר ניט האָבען נעבען זיך קיין מאַנסביל, גאָר
 ניט אַנקוקען קיינעם...

— וואָס פאַר א קאָרטען, האַלט איהר דאָס דאָרט הינטערן

טיש? ...

— וואָס חלום'ט זיך אייך מילכיגע-גריווען?

— אַלזאָ עס זאָל געשפיעלט ווערען אַנשטענדיג!

— זיכער פּאזיטיוו...

— האַלט זשע אייערע הענדר אויפ'ן טיש.

— נו, נו...

— אַהא! ...!

— וואָס אַהא? מיך אַרט עס ניט. אַלל-רייט, אַלל-רייט,

אדרבא, געדענקט זשע אָבער מיסעס רעזניק, אַז איהר וועט טרייבערען מיינע אינגלעך, ווייסט איהר דאָך אַליין, אַז איך וועל עס אייך ניט פערשווייגען. איך וועל טאַקע האָבען קאַר- גער מיט פיערציג, פערגעסט אָבער ניט, אַז מיינע אינגלעך, ווער לען מיר אין פארטוך ניט בריינגען.. אָבער, אַז מיינע אינגלעך וועלען זיך אַ נעהם טאַן צו אייערע מיידלעך... געדענקט...

דאָס האָט געזאָגט מיסעס קאַפלאַן צו מיסעס רעזניק, פון וואָס מיסעס לאַפאָנטען האָט זיך זעהר צולאַכט, צוגעבענ- דיג:

— זעהט נור עס זאָל ניט אַרויס דאָס זעלביגע, וואָס מיט'ן דענטיסט און מיסעס ריטשמאַנס טאַכטער! ...
— יאָ, וואָס איז דער סוף? ...
— וואָס זאָל זיין דער סוף, ער האָט איהר אָנגעפיעלט אַ צאָהן...

— דאַכט זיך נאָך אַ שטילינקע, און נאָך אזא יונגס!
— אדרבא, ווערליג איהר מאַמע, האָט זי זיך נאָך פער- שפּעטיגט אויף אַ פּאָר יאָהר...

אין פינאַקל, אַז מען האָט פיער מענשעלעך פון פערשיע- דענע קאָלירען: אינגלעך, מיידלעך, אָדער קעניגע, בעווייזט מען זיי אויפ'ן טיש און מען בעקומט אַ בעשטימטע צאָהל, לויט דער אָנגענומענער ווערטה. ווען איינער מעלדט ניט קיין מענשעלעך, הייסט עס, אַז ער האָט זיי ניט. שפיעלט ער אָבער אַרויס מיט אַזא מין קאָרט, דאָן פערשטעהט מען ביז אַ געווי- סען גראַד זיינע קאָרטען, ד. ה. אַז ער האָט מסתמא צוויי קע- ניגער, מיידלעך, אָדער אינגלעך.

— פראַגרעס! פראַגרעס! ... האָט מיסעס לאַפאנטען
אַנגעהויבען פאַטשען אין די הענד: — זעהט, זעהט, מיסעס
קאַפלאַן האָט אַרויפגעלייגט איהר מויד אויף מיין בחור...
— וואו שטעהט עס דען געשריבען, אז דער מאַן דאַרף
ליינען פון אויבען? — פּרעגט מיסעס קאַפלאַן.
אַלע זיינען זיך גאָר מחיה, אויסער פּאַניען. פּאַניען לאַכט
ניט. זי פיהלט זיך בעליידיגט פון זייערע רעד און זי שעהמט
זיך פאַר זיי.

— איי האָט ער איהר אַנגעפיעלט אַ צאָהן...
— גאָר־אָזוי, — איהר־האַט־שוין־קיין־טרומף־ניט, טאָ
גרייט זשע מייר טאַ־קע, נאָך אַ־מאָל גרין! ... וויעדער
גרין... און אָבער גרין...

— א, ס'זאָל שוין ביי אייך גרין ווערען...
— כאַ־כ־אַ־כ־אַ־כ־אַ...
— פּע, וואָס איז דאָס פאַר אַן אַריינקוקען אין די קאָר-
טען, איך האָב פיינד אַזעלכע שטיק.

— וואָסער שטיק? וועלכע שטיק? קוקט זי נור אָן, אז
איהר ווילט ניט אז מען זאָל צו אייך קוקען טיך נעהמט צור-
נויף אייער עסק, און בעהאַלט עס פאַר אייער מאַן! ...

— וואָס איז שוין דאָרט, ביי אייך? — האָט זיך אַבנע-
רופען מיסעס סמיטה פונ'ם צווייטען טישעל.

— דו קענסט דאָך זי, די קענעדער־פּראַנצויזקע, זי מיינט,
אז סע נעפּעלט איהר מאַן, זיינען אַלע מחויב צו קוקען. פריי-
הער צושפּרייט זי זיך, און דערנאָך האָט זי טענות...

— אלוף, גיט מיר בעסער צלם? ... האָט אַרויסגעשפּיעלט
מיסעס קאַפּלאַן, מיט דער טויז צלם.
— כּי-כּי-כּי...
— כּא-כּא-כּא...
— הי-הי-הי...
האַבען זיך אַלע צולאַכט זאָנאַר פּאַניע אויף. וואָס מיסעס
רעזניק האָט זיך איבערגעלאָזט אַ בלאַנקע טויז צלם און האָט
זי געמוזט אַוועקגעבען.
געקריגט האָבען זיי זיך דערפאַר, וואָס מיסעס לאַפּאַנטען,
האַט גיט געוואָלט ליידען, אַז מיסעס רעזניק זאָל צו איהר
אַריינקוקען אין די קאַרטען.
— איצטער גיט מיר צלם!
— אַל געט-יו...
— נעווער מיינר...
— איצטער גיט מיר לעקעך. נאָך אַמאָל לעקעך, האָט זיך
געקאַכט מיסעס לאַפּאַנטען. גרין... רייטש, נאָך אַמאָל צלם...
ווייערער צלם...
— זייט פּאַרויכטיג פּאַניעטשקע...
— דאָס האָב איך שוין פּיינר... גיט גערעדט! האָט זיך
אַבגערופען מיסעס לאַפּאַנטען.
— איריאַטקע! — איז ביז געוואָרען מיסעס רעזניק,
— וואָס זאָג איך דען, איך זאָג איהר דען וואָס צו געבען, איך
זאָג נור, זי זאָל זיין קערפּול, פּאַניעטשקע איז נאָך גיט קיין
עקספּיריענסר, אויף פינאַקל...
— רייטש...

— א, פיין, איצט זיינען אלע קארטען אונזערע. דוקא די שפיעלערין אליין האָט זיך איבערגעוואָרפען...
מען האָט אָנגעהויבען אויסטיילען קארטען פאר א צוויי-טער גיים, און מיסעס קאפלאן, וועלענדיג איבערבעטען אלעמען, האָט אָנגעהויבען זינגען איהר בעליעבט ליעדעלע:

„אין קארטען שפיעלען אלע, אלע,
ניט אלעמענס מזל, איז אָבער גלייך
איינע מוטשעט זיך מיט איהר אייגענעם מאן,
דערפאר האָט אן אנדערע גאָר א סך“...
— בראוואָ !

— טרי טשירס פאר מיסעס קאפלאן.
— זינג עס נאָך אמאָל מיסעס קאפלאן.
— זאָגט מיר נאָר מיסעס קאפלאן, האָט זיך אָבגערופען
מיסעס רעזניק — וועלכער פאָעטעל האָט עס אין אייך אריינגע-
געגראַמט די גראַמען? ...

— דאָס איז מיינס אן אייגענס...
— ווירקליך? — האָט זיך מיסעס סמיטה געוואונדערט.
— זעה נור, זעה, ווי זיי מאַכען זיך אלע טאַמאָזאטע, אַקור-
ראַט ווי זיי וואָלטען עס געהערט פון מיר צום ערשטען מאָל.
מיסעס רעזניק האָט א צופריעדענע געקוקט אויף מיסעס
קאפלאן. איהר ליעדעל איצט, איז געוועזען גראָד ווי געוואונד-
שען. אַט מיט אזעלכע ליעדער און רעד, וועט מען דאָך עפענען
פאָניען דעם מוח...
* * *

מיסעס רעזניק האָט א געוואָהנהייט צו דערצעהלען פיר

קאנטע נעשיכטען בעת'ן שפיעלען אין קארטען, נור איצט, ווער לענדיג אז פאניע זאל זיך גוט צוהערען האָט זי עס אָבערלייגט אויף נאָכ'ן שפיעלען. איבערהויפט האַלט זי פאַר איהר חוב צו דערצעהלען אַלע יונגע, ניט ערפאָהרענע פרויען איין געוויסע געשיכטע.

די זאך איז פאָלגענדע:

צוריק מיט אַ יאָהר ניין האָט איינער פון מיסעס רעזניקס מענשען זיך פאַר איהר בעקלאָגט, אז זיין לעבען איז איהם ניט ליעב, און אז ווען ניט די דריי קינדער וואָלט ער גאָר געמאַכט אַ סוף צו אַלעס...

דער מאַן האָט אויסגעזעהען ווי אַ נעבעכעל און מיסעס רעזניקס האָט מיט איהם געהאַט מיטלייד. זי האָט זיך אָנגעהויבן בען פונאַנדערפרעגען אויף זיינע צרות און ער האָט פאַר איהר אויסגענאָסען זיין ביטער האַרץ:

צוריק מיט אַכט יאָהר האָט ער געהייראַט און זיי האָבען ביז צוריק מיט זעקס אָדער אַכט חדשים געלעבט זעהר גליק־ליך, נור אַט איז געקומען זיין פרויס אַ פריינד פון סענט־לואיס, וועלכער האָט זיך אין איהר געליעבט נאָך מירדעלווייס... בקצור, זי האָט פערשטאַנען, וואָס ער מיינט, און האָט איהם צוגעזאגט זיך דורכריידען מיט זיין פרוי און מאַכען צווישען זיי שלום.

קומענדיג אָבער צו זיין פרוי, האָט זי זיך איבערצייגט, אז זיי זיינען ווירקליך ניט קיין גלייכע פאַר. זי איז יונג, שיינט, אַזוי ווי אַ רוז אין תּמוז — און ער כמעט אַן אַלטער איד. די פרוי האָט זיך פאַר איהר מודה געוועזען און האָט גע'טענה'ט, אַז זי

אויף איהם דארף קיין רחמנות ניט האָבען. האָט ער דען רחמנות געהאַט אויף איהר? האָט ער דען ניט פּערוויסט איהר לעבען, איהר יוגענד? ...

אין א צייט ארום נאָכדעם, האָט מיסעס רעזניק בעמערקט, אז דער יונגערמאַן איז געוואָרען פּרעהליכער מוטיגער, כמעט יונגער. זי האָט ביי איהם געפרעגט: וואס הערט זיך עפעס? ... און ער האָט איהר דערצעהלט, אז זיין פרוי האָט זיך ארומגעזעהן, אז א מאן, איז דאָך א מאן, — און איז גאָר אַן אנדער מענש געוואָרען.

מיסעס רעזניק האָט פּערשטאַנען אז דער עסק איז ניט גאָר גלאַט, און איז א בעלן געוועזען זיך דורכגעהן צו זיין פרוי. און דערזעהנדיג זי, האָט זי זיך שטאַרק דערשראָקען: פינסטער, געעלטערט...

— סטייטש? ...

איהרע, דער פרוי'ס א פלימעניצע איז געקומען צו איהר פון שיקאַגאַ צום איינציגען פריינד, וואָס זי פערמעגט דאָ. צו וואָס זאָלען זיי זיין עלענד? נו, האָט ער זיך פּערליעבט אין איהר פלימעניצע, זי אוועקגעוואָרפען און געגאַנגען מיט יעדער לעבען אַלס מאן און פרוי. און וואָס פאַר איהר איז נאָך ערגער, אין אייניגע וואָכען נאָכדעם, האָט ער איהר געמאַכט א פאַרשלאַג, אז זי זאָל מיט איהם ווייטער לעבען, ווי פריהער. עס דארף זיך מיט איהר ניט אַנקעהרען וואָס ער האָט א ווייב — האָט זי דאָך א מאן! ...?

און וויפּיעל מיסעס רעזניק האָט איהר געגעבען צו פּער-

שמעהן, אז אדרבא, אז עם איז גאָר ניט אזוי קרום, האָט זיך די נאַרישע פרוי באין אופן ניט געלאָזט איבעררעדען.

„איך האָב איהר געפרופט דערווייזען, אזוי און אזוי — איך האָב צו איהר גערעדט אי טאָטעריש אי טערקיש. ווער וואָס. כאַטש רעד צו דער וואַנט...“

„איך ערקלעהר איהר: פריהער, אז איהר האָט געוואָלט אוועקנעהן פון אייער מאַן, איז טאָקע ניט שעהן געוועזען. אזוי נאַריש האָט מען נור אַמאָל געטאָן, היינט אָבער איז מען קליר גער געוואָרען.“

„האָט איהר געדאַרפט זעהן, ווי זי האָט זיך דאָס אַביסעל צוכליפעט: — ניט דערלעבען וועט ער דאָס... וואָס זאָגט איהר איך בעט אייך אויף אזא גרינער? הלואי אויף אַלע מיינע ליע־בע געזאָגט געוואָרען אזא באַרגיין!“

די גאַנצע צייט פון איהר רעדען האָבען זיך אַלע זעהר אויפמערקזאם צוגעהערט, כאַטש אייניגע פון זיי האָבען שוין די זעלביגע מעשה געהערט עטליכע מאָל.

מען דאַרף טאָקע נור זיין כ'ווייס אַליין ניט וואָס, דורכ־צולאָזען אזא געלעגענהייט... האָט זיך אָבגערופען מיסעם סמיטה.

— האָט קיין יסורים ניט, זי וועט מיט דער צייט קליינער ווערען... האָט אריינגעוואָרפען מיסעם קאַפלאַן.

— וואָס, וואָס, דער הברה־מאַן האָט אַ נישקשה'דיגען אַפעטיט, דאָס קען מען ניט לייקענען — האָט בעשטימט מיסעם רעזניק, קוקענדיג בעת מעשה. אויף פאניען.

— הלואי אויף איינעם פון מיינע געליעבטע געזאָגט גע־

וואָרען, אזא אפעטיט — האָט זיך אָבגערוּפּען מיסעס לאפּאנ-
טען.

אז מען האָט געענדיגט שפּיעלען האָט זיך אָבגערוּפּען
מיסעס רעזניק צו אַלעמען: — אַלזאָ, מיר האָבען דאָך גע-
שפּיעלט וויסט? ...

— געוויס!

— סוירטענלי!

— וויסט, וואָס דען אנדערש? ...

אויף אזא'ן אופן רעדט מען דאָס צווישען זיך אָב, וואָס
מען זאָל זאָגען סיי אין דער היים, סיי פאַר אַזעלכע בעקאנטע,
פאַר וועלכע מען דאַרף זיך היטען.

ה.

פאניען איז גלייך פון אַנפאַנג אָן ניט געפעלען געוואָרען
ניט די קאָמפּאָניע, ניט דאָס שפּיעלען, און דער עיקר איז איהר
ניט געפעלען געוואָרען זייערע רייד. נור אויב אין אַנפאַנג,
האָט עס דאָך געהאט פאַר איהר אַ שטיקעל אינטערעס, דער-
פאַר זיינען זיי איהר אין גיכען אַזוי נמאס געוואָרען, אז אפילו
משה האָט ביי איהר אין די אויגען פיעל פערלאָרען צוליעב זיי.
און ווען זיי האָבען אָנגעהויבען פשוט געמבלען, שפּיעלען
אין אַקשען פינאַקל צו צוויי און דריי דאָלאַר אַ הונדערט, און
מיסעס רעזניס האָט זי אָנגעהויבען לערנען ווי אַזוי זיך אויפ-
צופיהרען, אז דער מאַן זאָל ביי איהר ניט וויסען, ווען זי
שפּיעלט און וויפיעל זי פערשפּיעלט, האָט שוין פאניע מעהר
ניט געקענט אריבערטראָגען און האָט עס דערצעהלט משה'ן.
פאניע האָט ערוואַרטעט, אז משה זאָל אויף קאָכען פון
פערדרוס, ער זאָל זיך דערפיהלען טיעף בעלידיגט. צום סוף
האָט ער זיך נור אַביסעל פערלאָרען און האָט ביי איהר צוויי
דייטיג געפרעגט :

— נו, איז וואָס דענקסטו צו טהאָן ?

— וועסט שוין זעהן, וואָס איך דענק צו טהאָן ! — האָט
זי איהם גאנץ קאלט ניט אָהן פערדרוס געענטפערט. משה האָט

ניט בעמערקט איהר פערדרום. אדרבא, ער האָט גאָר אָנגעקוואַך
לען דערפון, וואָס זיין פאניע איז אזוי ריין און עהרליך. וואָס
עס רעגט זי אזוי אויף זייערע גראַבע רייד, און האָט געטראכט,
גוט אָנצוזידלען מיסעס רעזניס.

פאניען וויעדער האָט זעהר בעליידיגט זיין גלייכנילטיג
קייט. וואָס מיינט עס, פאר וואָס זאָגט ער גאָר ניט... ער איז אַ
פייגלינג, ער האָט מורא עפעס זאָגען, האָט זי גלייך בעשטימט.
און מיט אַמאָל אזוי ווי אויף אַ געהיימען בעפהל האָט זי צו
איהם דערשפירט אַן אונגהיימליך געפיהל.

און אז משה איז צוגעגאנגען און האָט זי געוואָלט ארומ
נעהמען, האָט זי אזש אַ ציטער געמאָן — עס האָט איהר דער
מאָנט אין זייערע מיאוסע רייד. אַ העסליך בילד איז ארויסגע
שוואומען פאר איהרע אויגען. און זי האָט איהם גאנץ קאַלט,
כמעט מיט פּעראכטונג אָבגעשטויסען פון זיך.

זייערע געשיכטען האָבען זי אזוי צוטומעלט, אז אין איהר
גופא האָט עפעס ניט שעהנעס ערוואכט.

פאר איהרע אויגען האָט זיך רק געמאָלען, ווי אזוי מיסעס
רעזניס, מיסעס לאפאנטען און מיסעס קאפלאן פערברענגען מיט
פרעמדע מענער... זי האָט אָנגעהויבען חושד זיין משה'ן, האָט
געטראכט, אז יודין, איז פיעל שעהנער און קלינער פאר איהם,
אז ווען יודין וואָלט געווען איהר מאן, וואָלט זי געווען אַ סך,
אַ סך גליקליכער.

נאָך אזעלכע געדאנקען, האָט זי זיך געפיהלט פערשעהמט,
בעליידיגט, אַסוראט, ווי מען וואָלט זי שטאַרק ערנידעריגט. זי
איז געווען זעהר ביזו אויף זיך אליין, און עס האָט זיך איהר

געדוכט, ווי די הענד און דאָס פנים וואָלטען ביי איהר געווען
אין עפעס פערשמירט. —

פאָניע האָט בעשלאָסען זיך בעפרייען פון זיי. און וואָס
גיכער זי וועט עס טאָן אלץ בעסער וועט פאַר איהר זיין. ווייל
ניט נור האָט זי זיי מעהר ניט געקענט פערטראָגען, נור אפילו
טראכטען וועגען זיי האָט זי מעהר ניט געקענט. נאָך מעהר
האָט זי פערדראסען זייערע גראָבע אויפפיהרונג קעגען איהר,
זיי האָבען אפילו קיין מאָל ניט געפונען פאַר נויטיג צו פרעגען
זי, אויב זי איז זיי גערן. אליין בעשטימען זיי, ווען און וואָס,
אַקוראט, ווי זי וואָלט געוועזען א קינד. ניין, זי וועט זיי דער-
ווייזען, אז זי איז גאָר אזא נעבאכעל, ווי זיי מיינען, און אז
מיט איהר קען מען ניט טהאָן אלץ וואָס מען וויל.

איינמאָל, ווען זיי האָבען געדארפט קומען שפיעלען אין
קאָרטען, איז פונקט פאַר זייער קומען, פאניע אוועקגעגאנגען
פון דער היים. וואוהיז געהט מען? זי האָט זיך געלאָזט געהן
צו משה'ן אין קראָס.

אַראַבשטייגענדיג פון'ם שטאָרט אייזענבאָהן האָט פאניע
געזעהן, ווי די נאנצע קאָמפאניע מיט נאָך איינער, עפעס אַ
נייער, האָבען געשטיגען אויפ'ן סטאנציע-פלאַטפאָרמע צו
פאָהרען אַפֿטאון, ד. ה. צו איהר, און דאָס האַרץ האָט אין איהר
געטאנצט פאַר גרויס פרייד און נצחון

אפשר וועלען זיי, די חכמים דאָך פערשטעהן, אז זי וויל
זיי ניט ליידען און אויפהערען צו איהר קומען. שרייבען זיי,
אַדער זיי לאָזען וויסען, אז זיי זאָלען ניט קומען, מחמת זי וועט
ניט זיין אין דער היים, האָט פאניע בכיון ניט געוואָלט זי איז

דאָך אויסען געוועזען זיי צו בעליידיגען, ארויסווייזען זיי ווי ווייניג זי האלט פון זיי.

פון'ם גאנצען טאראראם און טומעל וואָס זיי האָבען אָנ-
געמאכט, איז ביי פאניען פערבליבען בלויז צוויי זאכען, א ביי-
טערע פעראכטונג צו זיי און א טיעפע, אמת פרוינדליכע סימ-
פאטיע צו דער פרוי, וועגען וועלכער מיסעס רעזניק האָט דעם
ערשטען מאָל דערצעהלט. און פאניע האָט אלץ געקלעהרט,
ווען זי וואָלט געוואוסט, ווער די פרוי איז, וואָלט זי צו איהר
אריבערגעגאנגען און איהר געזאגט, אז זי האָט געטאָן זעהר גוט,
אז אזוי בערארף זיין.

פאניע האָט זיך פערקירעוועט לינקס און האָט זיך געלאָזט
געהן אין דער ריכטונג צום קראָם — ערשט זי הערט א ווענדונג
צו איהר. פאניע האָט זיך אומגעקוקט און האָט דערזעהען
יודינען שפרייזען איהר ענטקעגען.

„א, האו דו יו דו, — האָט זיך יודין מיט איהר זעהר
דערפרעהט, — איהר געהט צו משה'ן ? איך געה דאָס פון
דאָרט, דאָרט איז אזא ביזי, און טומלעניש, זאָל גאָט שומר
ומציל זיין...“

פאניע האָט זיך אזוי שטארק פערלאָרען, אז זי האָט גאָר
ניט געוואוסט, וואָס צו רעדען אָדער טהאָן. איהר האָט זיך
אויסגערוכט, אז יודין פערפאָלגט זי כסדר, אז ער ווייסט אלעס
וואָס ביי איהר קומט פאָר. ווארום ווי קומט ער גראָד איצט
אהער, ס'איז עפעס אזוי מערקווירדיג. זאָל עס ניט האָבען א
שייכות מיט מיסעס רעזניק ? נארישקייט, פון וואנען האָט
געקענט וויסען מיסעס רעזניק, אז זי וועט היינט אוועקגעהן פון

דער היים ? — וואָס אָבער ניט יודין איהר אָנצוהערען, אז אין קראָם, איז זעהר ביזי ? ער מיינט דאָך זיכער, איהר דערמיט זאָגען, אז זי זאָל אהין ניט געהן... היינט פאַר וואָס שווייגט ער ? ...

— ווי קומט איהר עס איצט צו משה'ן אין געשעפט ? — פאניע האָט אַליין ניט געוואוס, וואָס זי האָט איהם געפרענט. וואָס עפעס, ווי ער קומט איצט צו משה'ן אין געשעפט. און וואָס געהט עס איהר אָן ?

רעדענדיג צו יודינען, איז פאניע געוועזען זעהר ערענסט און האָט אפילו די אויגען ניט אויפגעהויבען בעת מעשה, און דאָס דוקא האָט יודין אויסגעטייטשט צו גוטען.

— איך בין ספעציעל געקומען, טאָמער וועל איך אייך דאָרטען טרעפען... קומט אביסעל צוריק, מאדאם מאנילאָוו.

עס זיינען אָנגעפאָהרען עטליכע פיהרען פון ביידע זייטען גאָס, און יודין האָט געמוזט פאַר אַ האַנד אריבערפיהרען פאָ-ניען. פאניע האָט איהם זעהר העפליך בעדאנקט און זיך גע-לאָזט געהן מיט איהם. גערעכענט האָט זי, זי וועט פערבריינגען מיט יודינען אַ האַלבע שטונדע און נאָכדעם וועט זי צו געהן צו משה'ן : „מען קען דאָך ניט בעליידיגען קיין מענטשען, אז ער בעט זיך אביסעל מיט איהם דורכגעהן“. זיי האָבן בען זיך פארקעהרט אין באַדוויי, און ווי נור זיי האָבען זיך געפונען אויף דער ברייטער גאָס, האָט זיך יודין אָבערויפן :

— „אז איך הויב אָן צו בעטראכטען די וועלט, איז עס טאָקע נור נאָטס וואונדער. דאכט זיך, ווי לאנג איז עס, אז איך מיט מאנילאָוו'ן האָבען זיך געשפיעלט אין פערדלאַך, ער

האָט געריטען אויף א צובראָכענע לאַפּטע און איך אויף א מצה־שטעקען. אָט אזוי רייטענדיג פּלעגען מיר צו פּאָהרען צום טייך זיך באַדען. מיר האָבען זיך שנעל אויסגעטאָן, די קליידער האָבען מיר אויפגעהאַנגען, אויף די אין דער ווייכער ערד אריינגעטריבענע שטעקענס, און איידער מיר זיינען אריינגעשפרונגען אין טייך, האָבען מיר זיך געוועט צו דריי קנעפֿ־לאַך אָדער צו צעהן וויינשעל־קערלאַך, אז ווער עס וועט זיך געשיקטער איבערקוליען אין טייך, דער זאָל געווינען! ...

יודין האָט גערעדט אזוי האַרציג, נאַטירליך, אז פּאניע איז אינגאַנצען אָבגעפּרישט געוואָרען. יעדער שאַמען פּון פּער־דאַכט איז פּון איהר נעלם געוואָרען. איהר געמיטה איז גע־וואָרען געזונדער, דער קאָפּ לויטערער און זי האָט זיך באַמת מונטער צולאַכט פּון גאַנצען האַרצען.

פּאניע האָט זיך דערפיהלט אזוי פּריי, לעבעדיג און צו־פּריעדען כמעט גליקליך. און א בענייטע האָט זי ביי יודינען געפּרעגט: —

— נו, און ווער פּלעגט געווינען?

— כמעט שטענדיג בין איך ארויס דער זעגער, — האָט יודין שפּאַסיג געענטפּערט.

— איהר ווייסט, מר. יודין, אז די בעסטע צייט, איז טאָקע די יוגענד... פּאניע האָט עס געזאָגט זעהר נאַאיוו, מיינענדיג, אז זי אליין איז געקומען צום געדאַנק.

יודין האָט אַ קלוגען שמייכעל געטאָן און האָט צוגעגעבען: — עס וואָלט געווען נאָך בעסער, ווען דער מענש זאָל גאָר קיין מאָל ניט אלט ווערען."

„וואָס זשע, שטאַרבען יונגער הייד ?“
 — פאַר וואָס עפעס שטאַרבען ? איך מײן מען זאָל
 שטענדיג זיין יונג און געזונד !“
 — קען דען זיין אזא זאך ? — האָט פאניע קינדיש גע-
 פרענט.

— „קענען, קען עס ניט זיין, נור ביז א געוויסען גראד
 קען מען עס אליין מאכען.“
 פאניע האָט פערוואונדערט געקוקט אויף יודינען. זי האָט
 פערשטאַנען, אז ער מיינט עפעס צו זאָגען דערמיט, אָבער זי
 האָט באין אופן זיך ניט געקענט אָנשטויסען, וואָס ער מיינט
 דערמיט.

און יודין האָט זיך געמאכט פערשטענדליך :
 „אויב שוין יאָ שטאַרבען, אויב דאָס לעבען איז ניט מעהר,
 ווי א חלום, ווי א צויבער מעשה'לע, זאָל כאַטש דער מענש
 זעהן, אויף ווי ווייט עס איז פאַר איהם מעגליך, צו זיין געזונד,
 יונג און מונטער. ער זאָל קיין מאָל וועגען קיין אנדער זאך,
 אויסער, וועגען לעבען, נישט טראַכטען... נור לעבען, לעבען,
 לעבען... לעבען און געניסען פון לעבען, אלץ געניסען אין פֿר-
 לער מאָס ! ... איך האָפּ, אז איהר פערשטעהט מיך מיסעם —
 ער האָט זיך פערכאַפט — מאַדאם מאַנילאָוו ?“

פאניעס אויגען האָבען געשיינט פון גליק און פרייד. זי
 האָט אין האַרצען מודה געוועזען, אז יודין איז זעהר א קלוגער,
 א סך א קלוגערער פון משה'ן, און אז ער איז אויך גערעכט
 דערמיט, וואָס ער זאָנט. היינט זיין אַרט רעדען איבערהויפט ?
 ער מוז זיין זעהר א געלעהרענטער, אך, ווי ער רעדט דאָס, קיין
 מאָל אין לעבען האָט זי נאָך אַזעלכע ווערטער ניט געהערט...

אָט אזוי רעדענדיג זיינען זיי אָבגעגאנגען נאָך אַ היבשען
שטיק וועג, ביז פאניע האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן : — וואָס זאָל
דאָס זיין, זיינען מיר שוין ביי דער צוויי און פיערציגסטער
סטריט ? ...

זיי האָבען זיך ביידע צולאכט.

— איהר ווייסט, וואָס איך וועל אייך זאָגען, אז איך האָב
זיך געהענדיג נישט־קשה אויסגעהונגערט.

פאניע האָט אַ שמייכעל געטאָן.

„איהר לאכט פון מיר, מאדאם מאנילאָוו, וואָס איך האָב
אזוי אין זינען דאָס עסען ?“

— „נאָ, נישט דאָס.“

— פון וואָס דען לאכט איהר ?

— איך לאך דערפון, וואָס איהר האָט מיר דערמאָנט, אז
מען דארף עסען...

— איך פערשטעה ניט, וואָס איהר מיינט, מאדאם מאַ-
נילאָוו.

— איך האָב נאָך היינט אַפילו אין מויל ניט געהאט...
האָט פאניע געזאָגט, און האָט גלייך חרטה געהאט. צו וואָס?

און אז ער זאָל עס ניט וויסען, וואָלט וואָס געווען? ...

— „נאָט איו מיט אייך — האָט זיך יודין אַ כאַפּ גע-
טאָן — פאַר וואָס האָט איהר עס מיר פריהער ניט געזאָגט,

קומט אריין אין אַ קאָפּע !“

— נאָ טהענק יו.

וואי ?

„איי דאָנט לייק טו נאָ דער !“

— איהר זענט דאָך אָבער הונגעריג.
 — דאטס אַלל־רײט, אײד'ל פון הונגער ניט שטאַרבען.
 — ווייסט איהר נאָר וואָס, אָט וועל אײך אַרײנשפּרינגען
 אין גראָסערי, און וועל וואָס א כאַפ טאָן. — יודין האָט זיך
 געלאָזט לױפען, נור פּאַניע האָט איהם צוריק געקעהרט. זי
 האָט איהם געבעטען עס ניט טאָן, מחמת זי וועט סײ ווי סײ
 קיין זאך ניט עסען אין גאס.
 — „אויב אזוי, אויב איהר ווילט קיין זאך ניט עסען. טו
 לאָמיר פּאַהרען צו אײך אהיים“.
 — „אהיים גאָר?... אַלל־רײט... אײך האָב דאָך געוואָלט
 צו געהן אין סטאָר“...
 * * *

אין דער קאר אין זעלכע זיי זיינען געפּאַהרען איז אזוי
 ענג געוועזען, אז עס איז ניט געווען קיין פּלאַץ און קיין מעג
 ליכקייט, וואו צו שטעהן אפילו. און אזוי ווי דער אַרײנגעה
 ענדיגער און אַרױסגעהענדיגער עולם האָט ניט ווילענדיג זיך
 געמוזט שטויסען האָט יודין גאַנץ לײכט אַרומגענומען פּאַניען
 כדי צו פּעהרײטען זי פון א שטויס.
 פּאַניע איז טאַקע זיכער געוועזען, אז יודין טוט עס אָהן א
 שום מײן, דאָך יעדעס מאָל, ווען יודין האָט זי אַרומגענומען,
 האָט זי זיך געפיהלט זעהר אונאַנגענעהם, עס האָט זיך איהר
 אויסגעדוכט, אז ער האַלט זי אַרומגענומען לענגער, ווי מען
 בעדאַרף עס, און דאָס כלום האָט איהר געשלאָגען אין פנים.
 זאָגען דאָס איהם — האָט זי ניט געוואָלט איהם בעלײד
 דיגען, און זי האָט אזוי געדולדעט ביז זיי האָבען ענדליך אַראָב
 געשטיגען.

אריינקומענדיג אין הויז, האָט פאניע גלייך געכאפט פון מיש א בענענע, אן עפעל און פון גרויס הונגער האָט זי געבירט ען פון ביידע פירות מיט אמאָל.

יודין האָט זיך ארויסגערעהט, אז פאניע זאָל איהם ניט בעמערקען, איז אריין אין קיך, האָט אויסגעזוכט אייער, מילך, און האָט עס געשטעלט אויפזידען, און נאָך איידער פאניע האָט זיך ארומגעזעהן, האָט איהר יודין אריינגעטראָגען א גלאָז אויפֿגעזאָדענע מילך מיט דריי אייער. דערזעהענדיג דאָס איז פאניע אזוי איבערראשט געוואָרען פון זיין אויפטו, אז זי האָט אזש א געשריי געטאָן: — „איהר זייט דאָך א זעלטענער מענש, אויף מיין וואָרט!“

יודין האָט אַ צופריעדענער געשמייכעלט: — געהט זשע עסען, מאַדאם מאַנילאָוו!
„עסט איהר, מיסטער יודין, איך האָב דאָך שוין איבערגע־כאַפט דעם הונגער!“

— נאָ, נאָ, דאָס איז פאַר אייך, דאָס מוזט איהר עסען.
פאניע האָט דערלאנגט פוטער צום טיש און האָט אויך צוגעשטעלט אויפקאָכען טעע.

עסענדיג האָט יודין ניט געקאָנט אַברייסען זיינע אויגען פון פאניעס שעהנעם, רייצענדען פנים, וועלכער איז אליץ מעהר און מעהר פערפארבט געוואָרען מיט אַ צארטע רויטקייט.

— „איהר ווייסט, מאַדאם מאַנילאָוו, וואָס איך האָב נור וואָס, עסענדיג אויסגעפינען?“

— וואָס?

— „איך האָב אויסגעפינען, אז מען עסט אָב, איז מען ניט הונגעריג!“

פאניע האָט זיך צולאכט הויך אויפן קול. זי האָט א מיל-
דען בליק געוואָרפֿען אויף יודינען, און איז אוועקגעגאנגען אין
קיך ברעה אריינצובריינגען טעע. יודין, האָט פערשטאנען
נאָך וואָס זי געהט, איז פערלאָפֿען פאָראויס, און האָט פאָר זיי
ביידען געבראכט טעע.

אז ער איז אריינגעקומען, האָט איהם פאניע געזאגט:

— „אַט אזוי, פערדיענט אייער עסען!“

— פאָר וואָס זאָל איך זיין מעהר יחסן פאָר אייך?

— איהר זענט זעהר פריינדליך — האָט פאניע געזאָגט,

נור באַלד האָט זי דערויף חרטה געהאט: צו וואָס, צו וואָס,
רעדט זי צו איהם אזוי?...

זיין רעדען, זיין פריינדליכע בענעהמונג, האָט אויף פאניען
געמאכט זעהר א גוטען איינדרוק, און זי האָט זיך ניט געקענט
איינהאַלטען; קענען איהר ווילען, האָט זי דאָס ארויסגעווי-
זען יעדער מינוט. זי האָט פערשטאנען, נאָך מעהר געפיהלט,
אז עס באַדאַרף אזוי ניט זיין, פאָר וואָס עס בעדאַרף אזוי ניט
זיין, דאָס ווייסט זי טאקע ניט, אָבער איהר האָט זיך אויסגע-
דאַכט, אז זי טהוט וועמען דערמיט אן עולה.

— „איך האָב צו אייך צוויי בקשות, מאַדאם מאַנילאָוו —

האָט יודין איבערגעריסען איהרע רעיונות.“

— וועל?...

— ערשטענס, אַז איהר זאָלט מיר ערלויבען העלפֿען

אייך אויפראַמען פֿון טיש, און, צווייטעס, פערסמוקען אַ
צינאַר!...

— מיט'ן גרעסטען פערגעניגען, ס'איז דאָך אָבער ניטאָ

וואָס אויפצוראַמען.

— אָלל־רײט, אײהר ראַמט אױף, אײך װעל דערווייל
 פערסמוקען אַ ציגאַר, און אז אײהר װעט פערטיג װערען מיט
 דער אַרבייט װעלען מיר אַביסעל שמועסען.
 פאַניע האָט אױף אײהם געקוקט מיט ערנסטע דאַנקבאַ-
 רע בליקען. דאָס איז כמעט דאָס ערשטע מאָל אין אײהר לע-
 בען, װאָס אַ מאַנס־פערשוין, נאָך אזא געלעהרענטער, װי
 יודין, רעדט מיט אײהר, מיט אַ גאַנץ פראַסטע װײבעל, אזױ
 פײן, אַקוראַט װי זי װאָלט געװעזען זײן גלײכען און װאָלט
 אױך אַלץ פערשטאַנען, װי ער.

— „אײך װײס ניט, װי אײך זאָל עס אײך זאָגען, נאָר
 צײטענוױז, װילט זײך מיר עפעס אזױ פערשייט זײן, װײלד,
 אײנשלינגען פאַר אײן מאָל דאָס גאַנצע לעבען. אז שױן
 יאָ לעבען, זאָל זײן געלעבט, עס זאָל קאַכען, ברויזען, און
 אײך צוזאַמען מיט'ן לעבען זאָלען פערװאַנדעלט װערען אין
 אַ װאָלקאַן! ... אָט אין אַזעלכע מאָמענטען טראַכט זײך
 מײך גראָד פון די דאָזיגע אונגליקליכע, װעלכע מאַכען אַ סוף
 צו זײער לעבען. און אײך פרעג זײך אַלײן, צו װאָס? פאַר
 װאָס? װאָס װערט מען דען אָן, אז מען לעבט, גוט צו
 שלעכט געלעבט, אַבי געלעבט. און װאָס איז שײך שלעכט?
 װי באַלד, אז מען לעבט נור, איז דאָך שױן גוט. אײהר פער-
 שטעהט מײך, מאַדאַם מאַנילאָװ? ... װאָרום מיר דאַכט, אז
 דער מענש, װאָס װײל נור, קען מאַכען זײן לעבען אײנטערע-
 סאַנט, שעהן, ליעב... װאָס איז שײך זײן מאַטעריעלע לאַגע,
 דאַרף מען גאָר דערפון ניט טראַכטען: איז דאָ, איז אַװדאי
 גוט, איז ניטאָ — איז אױך גוט! מען דאַרף אײן מאָל פאַר
 אַלע מאָל ניט פערגעסען, אז מען לעבט בלױז אײן מאָל

אויף דער וועלט, און אז מען לעבט ניט דאָס איינע מאָל, תיינט ווען זשע דען? שפעטער דאָרטען, דאָס הייסט אויף יענער וועלט? עט, דאָס, וואָס דאָרטען, ווייסען מיר ניט!... איך האָף, אז איהר פערשטעהט מיך, מאדאם מאַנילאָוו!... די גאַנצע צייט, וואָס יודין האָט גערעדט, איז פאַניע געשטאַנען מיט צוויי גלעזער אין די הענד, וועלכע זי האָט געזאָלט אַוועקטראָגען פון טיש. ערשט, ווען יודין איז אַב-שוויגען געוואָרען, האָט זי אויטאָמאַטיש צוריק אַוועקגע-שטעלט די גלעזער אויפ'ן טיש, און איז געבליבען שטעהן, אונטערוועגט, פערשכור'ט פון פערשיערענע געדאַנקען און געפיהלען.

און מערקווירדיג, כאַטש זי האָט ניט פערשטאַנען פיע-לע ווערטער פון זיין רעדע, האָט זי דאָך ניט נור פערשטאַ-נען דעם גאַנצען זין דערפון וואָס ער האָט געזאָגט, נור זי האָט עס טיעף, טיעף דורכגעפיהלט און דורכגעלעבט. אין די עטליכע מינוט אָט דאָ שטעהענדיג, האָט זי אי-בערגעלעבט אַ גאַנצען לעבען — אַ פערגאַנגענהייט, אַ גע-גענוואָרט און אַ צוקונפט.

זי האָט אין זיך אַליין ערלעבט די געבורט פון'ם מענ-שען, אין איין מאָמענט איז איהר פיעלעס, פיעלעס קלאָר געוואָרען, אַ העלער שיין האָט זיך אויסגעגאַסען אויף איהר לעבען, זי האָט געשפירט, אַז עפעס קומט אין איהר פאָר, עפעס זעהר וויכטיגעס, כאַטש אַזוי אונטעמערקט. זי האָט מיט אַמאָל, אַזוי ווי דורך אַ כישוף, דערפיהלט, אַז זי איז פיעל, פיעל עלטער, ווי זי איז אין אמת'ן, אַז זי איז ניט מעהר אַ יונגע אונטערהאַלפענע פרוי, וואָס מוז איהר

קאָפּ אָנלענען אויף אַ צווייטען. נור אז זי איז אַ פּאָלקאָ-
מענער מענש, וועלכער איז און דאַרף זיין פּעראַנטוואָרט-
ליך פאַר זיין יעדען טהאַט און האַנדלונג.

יודין איז געזעסען מיט דער פּלייצע צום וואַנד און האָט
פּער'עקשנ'ט נאָכגעקוקט דעם רויך פון זיין ציגאַר, וועל-
כער האָט זיך געפלאַכטען אין קליינינקע, טונקעל-גרויע רינ-
געלאַך, אויפהויבענדיג זיך אַלץ העכער אריבער זיין קאָפּ
אין געשטאַלט פון אַ קילעכיגען זייל.

זיינע אייגענע רייד האָבען אויף איהם אַ רושם גע-
מאַכט. ער האָט ערשט איצט נאָכגעדענקט וועגען דעם וואָס
ער האָט גערעדט, און ערשט איצט האָט ער אַליין בעגריי-
פען זייער ווירקליכע בעדייטונג.

יודין האָט זיך געפיהל'ט גייסטיג מיעד, און עס האָט
זיך איהם געדוכט, אז דאָס לעבען איז אין אמת'ן אַ גאַנץ
שווערע זאַך, און אז עס איז גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס מען-
שען, ניט קענענדיג דערטראָגען די לאַסט, ווארפען זי פון
זיך אַראָב.

זייענדיג פּערטיעפט, האָבען זיי גאָר ניט בעמערקט,
ווי דער טאָג איז אָבגעשטאַרבּען. אין שטוב איז אַלץ טונקעל
לעך און טונקעלער געוואָרען און באַלד האָט וואָס אַ בלענד
געטהאָן אין די אויגען. יודין האָט אָנגעהויבען זוכען, וואָס
דאָס האָט געקענט זיין, און ער האָט דערזעהן, אז אין פּיע-
לע הייזער ברענט שוין פּייער.

— „איז אים נייט אַל-רעדי? ...“

יודין האָט זיך אויפגעהויבען און האָט געזאָגט, אז עס
איז שוין צייט פאַר איהם צו געהן אַ היים.

— יעס! — האָט פּאַניע אינסטינקטיוו געענטפערט,
 אַליין ניט וויסענדיג וואָס.
 אז יודין האָט פּאַניען געגעבען די האַנד, האָט ער אויס-
 געמידען צו קוקען איהר אין די אויגען. פּאַניען האָט זיך
 אַניסגעדוכט, אז יודין וויינט.
 יודיגען איז ניט קשה געוועזען פאַר וואָס פּאַניע בעט
 איהם ניט קומען נאָך אַמאָל, ער האָט געפיהלט מיט זיין
 יעדען נערוו, אז ווען נור ער זאָל קומען וועט איהם פּאַניע
 זעהר גערן זיין.

פאניע איז אריינגעגאנגען אין קיך, האָט אָנגעצינדען
אין צוויי ערטער דעם קאָך-אייזען, נור זי האָט קיין זאָך
ניט צוגעשטעלט צו קאָכען.

זי איז אזוי אָבגעשטאַנען עטליכע מינוט, נאָך דעם
האָט זי זיך דערמאָנט, אז זי בעדאַרף דאָך צוגרייטען אבער
ברויט.

איבערטוהענדיג זיך האָט זי גלייך צוגעשטעלט קאָכען
און האָט געמאַכט אַ קליינעם פייער, כדי זיכער זיין, אז
דאָס געקעכטס וועט ניט צוברענען אָדער אויסזיעדען, און
אליין האָט זי זיך צוגעלייגט אין עס צימער אויף דער
סאָפקע.

„איך בין ספעשיל געגאנגען אַהין, טאָמער וועל איך
איך דאָרט טרעפען“ — האָט זיך פאניע דערמאָנט. עס האָט
זי אַביסעל בעליידיגט. עס קען ניט זיין, עס זאָל זיין אמת.
פון וואָנען האָט ער געוואוסט, אז זי וועט היינט געהן אין
קראָם? בפרט נאָך, אז זי אליין האָט דאָך איהם געזאָגט,
אז זי געהט קיינמאָל אין ערגעץ ניט! דאָס איז ניט שעהן
פון איהם. ער דאַרף אזוי ניט רעדען. און פאַר וואָס האָט
זי איהם גאָר ניט געענטפערט. וואָס אויפ'ן שטייגער וואָלט

זי איהם געענטפערט? זי ווייסט טאקע ניט וואָס, אָבער זי האָט עס ניט געדאַרפט אָט אזוי גלאַט דורכלאָזען... ס'איז ניט שעהן פון איהם.

פאַניע האָט זיך אַ דרעה געטהאָן אויף אַ זייט, האָט אָנגעהויבען שלומערן. זי האָט קרעפטיג צוגעדריקט אַ קליין קישעלע צום האַרצען, און האָט זיך פערשעהמט פאַר זיך אַליין. וואָס איז מיט איהר? זי האָט זיך דערפיהלט, ווי איינער, וואָס לאַכט פון שלאָף און זיין געלעכטער וועקט איהם אויף.

פון וואָס האָט זי געלאַכט?..

איצט האָט ביי איהר דאָס פנים געברענט פאַר כזיון. זי וועט מעהר קיין מאָל אין איהר לעבען זיך ניט בעדענען, ניט מיט מיסעם רעזניק, ניט מיט אַלע איבעריגע, און יודינען וועט זי נעווער ערלויבען זי אזוי אַרומנעהמען, ווי ער האָט געטהאָן אין קאַר.

זי האָט דערלאָנגט משה'ן דאָס עסען און אַליין האָט זי זיך געלעגט שלאָפען.

משה איז נעווען שטאַרק איבערראַשט פון איהר בע-נעהמונג. וואָס הייסט דאָס? אָנגענומען, אַז זי איז זאַט, אָדער זי פיהלט ניט אַמבעסטען, איז דעריבער וואָס? האָט זי ניט געדאַרפט זיטצען מיט איהם ביים טיש ביז ער וועט אָבעסען? עס האָט איהם זעהר פערדראָסען, אָבער איהר האָט ער גאָרניט געזאָגט.

אין דער פריה איז משה אַוועקגעגאַנגען אַ ברוגזעה, פאַניע האָט זיך געמאַכט ניט וויסענדיג.

זי איז געלעגען אין בעט מיט אָפענע אויגען און האָט געקוקט פאַר זיך. אָבער זי האָט קיין זאָך ניט געזעהן, וואָס אַרום איהר. זי האָט נור געפיהלט, מיט איהר האַרץ און נשמה, אַז עפעס ווערט זי גאָר, גאָר אַן אַנדער מענש. זי האָט געפיהלט בעשיינפערליך, אַז יעדער מינוט קומט איהר וואָס צו. זי דערפיהלט זיך אַלץ מעהר מענערישער, זעלבסט־שטענדיגער, גאַנצער. און וואָס גאַנצער און זיכערער זי האָט זיך דערשפירט, אַלץ גלייכגילטיגער האָט זי געטראַכט וועגען משה'ן. און וואָס גלייכגילטיגער זי האָט זיך דער־פיהלט צו משה'ן, אַלץ קלאָרער און לויטערער איז איהר געוואָרען, אַלץ צופריעדענער האָט זי זיך געפינען.

„איך ווייס ניט, ווי איך זאָל אייך זאָגען, נור צייטענ־ווייז ווילט זיך מיר עפעס אַזוי פערשייט זיין, ווילד, איינ־שלינגען פאַר איינמאָל דאָס נאַיצע לעבען. איז שוין יאָ לעבען, זאָל זיין געלעבט. עס זאָל קאָכען און ברויזען און איך צוזאַמען מיט'ן לעבען זאָל פערואַנדעלט ווערען אין אַ וואַלקאן“...

דערמאָנענדיג זיך פינקטליך די ווערטער, וואָס יודין האָט געזאָגט, האָט זיך פאַניע מיט אַמאָל דערפיהלט אַזוי שטאַרק, אַזוי קרעפטיג. זי האָט זיך ענערגיש אַ הויב גע־טהאָן פון געלעגער, האָט מיט גבורה אויסגעצויגען די הענד, זיך אין גאַנצען אָבגעדעקט און האָט אַ פאַר סעקונדען גע־קוקט אויף איהר האַלב נאַקעטען קערפער, פון וועלכען עס האָט געשלאַגען אַ פרישער, הייסער אַטהעם.

אין גיכען איז זי אויפגעשטאַנען, האָט געשמאַק אָבגע־

געסען, און זינגענדיג, טאנצענדיג און שפרינגענדיג האָט זי שנעל אויפגעראָמט. זי האָט געאַרבייט גיך, פלייסיק, אזוי ווי אַ טייפּעל, און האָט געוואָלדיג הנאה געהאַט פון זיך אַליין. איצט האָט זיך איהר זעהר געוואָלט, אַז יודין זאָל קומען. זי וואָלט איהם אַזאַ דריק געטהאָן זיין האַנד, אַז ער וואָלט אַזש אַ געשריי געטהאָן.

זי איז צוגעגאַנגען צום שפּיעגעל, האָט פּערלעגט די הענד אין אַזאַ פּאַזע, ווי יודין האָט זי געהאַלטען אַרומגע-
נומען אין קאַר. זי האָט אַ שמייכעל געטהאָן צו זיך אַליין, אָנקוועלענדיג פון איהרע געזונדע נאַקעטע הענד, וואָס האָט
בען געזונגען דאָס ליעד פון קראַפט. יודין וועט באַלד קי-
מען. ער מוז קומען. זי וויל אַזוי, און עס וועט אַזוי זיין!...

זי האָט אָנגעהויבען זינגען. זי האָט געזונגען איין ליעד
נאָך דער צווייטער, נאָך אַהן אַן אָבהאַלט. וואָס מעהר זי
האָט געזונגען, אַלץ שיכור'ער, בעצויבענדער איז זי געוואָר-
רען פון איהר אייגענער שטימע, אַלץ מעהר האָט אין איהר
געזאָרען דאָס לעבען, אַלץ ראַשיגעד האָבען געשלאָגען די
וועלען פון לידענשאַפט, אַלץ קרעפטיגער און ריטמישער
האָט געקלאַפט איהר ברוסט.

— לעבען, לעבען, איינשלאָנגען פאַר איין מאָל דאָס
גאַנצע לעבען!...

זי האָט זיך אָנגעהויבען דרעהען... וואַרפענדיג פּערשייט
מיט די הענד און פיס. איהרע גרויסע צעפּהאַר האָבען זיך
ליידענשאַפטליך צושאַמען איבער איהרע ראָזעווע פלייצעס,
איהרע אויגען האָבען געברענט, גליהענדע פינקען לעבען

האָבען פון זיי געשפּריצט, איהר אַטהעם האָט גע'שרפּה'ט, געשניטען אזוי ווי א פּיערדיגער שווערד...

צו ביסלאַך האָט זיך פּאַניע אָנגעהויבען אויסניכטע־רען, און ווען דער גאַנצער שטורעם איז אַריבער, האָט זי זיך דערפּיהלט אזוי מיער, שוואַך, אָהן אַ ברעקעל ענערגיע, אַקוראַט ווי נאָך אַן אָפּעראַציע, בעת דער כלאַראַפּאַרם וועבט זיך אויס. זי האָט זיך צוגעלייגט אויף דער סאַפּקע און איז אַיינגעשלאָפּען, און האָט זיך ערשט דורכגעוואָרפּען פאַרנאַכט.

* * *

משה'ן איז ניט אָנגעשטאַנען זיך אונטערגעבען, ער האָט ניט געוואָלט פאַרהאַלטען פּאַניען פאַר נעכטיגען אויפ־דערנאַכט, און האָט אויך ניט געוואָלט אָנהאַלטען דעם ריגו, האָט ער זיך אַן עצה געגעבען: ער האָט אַיינגעלאָרען יודינען און איז מיט איהם געקומען אַהיים.

— איך האָב געבראַכט אַ גאַסט, פּאַניעטשקע, איך בעט איהם ער זאָל צו אונז עפּטערס קומען, קווינקעלט ער זיך, ער וויל ווייזט אויס, אַז דו זאָלסט איהם בעטען.

פּאַניע איז אזוי איבערראַשט געוואָרען, אַז זי האָט קוים געפּינען, וואָס צו ענטפּערען.

— איך בין זעהר גערן, ווער עס קומט. בעטען, וואָס איז שייך בעטען.

משה'ן איז זעהר געפּעלען געוואָרען איהר ענטפּער. זיי זיינען אַלע געוועזען פרעהליך, האָבען פּיעל געגע־סען, געטרונקען און גערעדט. דער עיקר פּאַניע, זי איז

געוועזען אזוי סורפרייזט, אזוי גליקליך און צופריעדען מיט דער גאנצער וועלט, אז דאָס גליק האָט געשטראָמט און גע-
זונגען פון איהר יעדער קעהר, פון איהר יעדער ריהר.
נאָכ'ן עסען האָט זי משה ווידער סורפרייזט. ער האָט
ארויסגענומען פון קעשענע אַ טעשעל זעהר קאָסטבארע
קאָרטען און האָט זיי צוגעטראָגען צו פאָניען.

— שפיעל מיט יודינען „אַ זעקס און זעכציג“, נור זעה, מאַמע, פערשוואַרץ מיר ניט דאָס פנים. איך האָב זיך בע-
ריהמט, אז דו קענסט שפיעלען בעסער פאַר איהם, וויל
איך ניט בלייבען צום נאַר.

— וואָס זשע, איהר זענט טאַקע אַזאַ גרויסער שפיע-
לער? — האָט פאָניע זעהר ערעל, נור דאָך מיט שאַטען
פון גאָה געפרעגט.

יודין האָט ליעבליך געקוקט אויף פאָניען און ווען ער
האָט בעמערקט, אז פאָניע האָט דערזעהן זיינע אויגען אויף
איהר ביזסט, האָט ער זיי אַראָבגעלאָזען און האָט שטיל
געענטפערט: — איך שפיעל אָבער אין געלד!...

— ווי הייסט?

— אַ פעני אן אויג!

פאָניע האָט זיך צולאכט.

— אַלל-רייט מאַמא, שפיעל מיט איהם אַ פעני אן אויג,

זאָל זיין ווי ער וויל. נאָדיר קליין געלד! — משה האָט אַרויס-
גענומען פון קעשענע אַ פולע האַנד זילבער, ביי אַ פינף זעקס
דאָלאַר און האָט עס מיט גרלות אויסגעשאַטען געבען פאָניעס
ברעג טיש. — אין געלד, איז אין געלד.

פאניע מיט יודינען האָבען זיך געזעצט שפיעלען אין „זעקס און זעכציג“ און משה האָט זיך געזעצט חשבון'ען ביים צווייטען ברעג טיש.

זיי האָבען גערעדט און געלאַכט און משה האָט געמאַכט איין טעות נאָך'ן צווייטען ביו זיין געדולד האָט זיך ענדליך אויסגעשעפּט. ער האָט זיך פאַר זיי פערענטפערט און איז אַוועק אין זאל חשבון'ען.
באַלד ווי משה איז אַוועקגעגאנגען האָט יודין געפרעגט ביי פאניען :

— משה ווייסט פון נאָר ניט? ...

— פון וואָס ?

— איהר האָט איהם נאָר ניט דערצעהלט ?

— ניין !

— ניט, זעהר גוט, איהר האָט געטאָן זעהר קלונ.

פאניע האָט פּערוואונדערט געקוקט אויף יודינען, ניט בעד גרייפּענדיג וועגען וואָס ער רעדט.

— איך האָב געמיינט, אז איך'ל משוגע ווערען !

— פון וואָס ? האָט פאניע האַלב בעליידיגט געפרעגט.

— איז עס אמת, מאדאם מאנילאָוו, וואָס מען זאָגט, אז

פרויען זיינען פיהלענדיגער, צערטליכער פון מענער ? ...

פאניע האָט זיך אַביסעל פּערלאָרען, איהר האָט וואָס אָנ-

געהויבען קלאָהר ווערען, זי האָט זיך פּערשעהמט, האָט איינגע-

נומען און האָט דערנומען אַ קאָרט.

— איהר דארפט דערנעמען אַ קאָרט, מיסטער יודין, האָט

פאניע רויט ווערענדיג געפרובט אַבווענדען דעם דאָזיגען גע-
שפּרעך.

יודין האָט אויף איהר אויפגעהויבען צוויי רחמנות'דיגע
אויגען און האָט געשוויגען.

פאָניע האָט דערפיהלט, אז פון דעם מאַמענט אָן, וואָס
יודין האָט ביי איהר געפרעגט, צו משה ווייסט ניט, אז ער איז
דאָ געווען, און זי האָט איהם געענטפערט „ניין“, אז פון אָט
דעם מאַמענט אָן זיינען צווישען איהר און יודיגען בעשאַפען
געוואָרען צו נאָהנטע בעציהונגען. און דאָס האָט זי בעליי-
דיגט.

— „בערעכען, ווי אזוי האָט זי עס ביז אַהער משה'ן ניט
דערצעהלט? וואָס זאָל זי איצט טאָן, וואָס? ... זי האָט גע-
פיהלט, אז זי האַנדעלט ניט ריכטיג קעגען משה'ן, מען טאָר
אזוי ניט. אָבער נאָט איז איהר עדות, אז זי איז דאָך ניט שול-
דיג. ווען האָט זי איהם געזאָלט דערצעהלען.“

— איך דעק דעם טאָש! ...!

— אַלל־רייט!

— צלם...

— אויב אזוי האָט איהר דאָך נור צוויי אויגען.

— איך האָב געוואוסט, אז דאָס איז אייער לעז.

— ווי אזוי האָט איהר עס געוואוסט?

— ווייל די טויז טרומף איז ניטאָ ביי מיר.

— אז איהר האָט שוין יאָ גערעקט דעם טאָש; איז ערש-

טענס, פאַר וואָס זענט איהר ניט ארויסגעגאנגען מיט טרומף,
צווייטענס ווייסט איהר דאָך גוט, אז איך האָב דאָס איינציגע
צעהנטעל צלם, פאַר וואָס זענט איהר ניט ארויסגעגאנגען מיט
דער טויז?

- איך האָב דאָך געוואוסט, אז איהר מוזט האָבען איין
לעז, האָב איך זי אייך אוועקגעגעבען !
- פאר וואָס זשע האָט איהר ניט געטרומפט ? איך
וואָלט דאָך זיכער אָבגעוואָרפען דאָס צעהנטעל צלם.
פאָניע האָט געזעהען, אז יודין איז גערעכט, נור זי האָט
זיך באיין אופן ניט געוואָלט אונטערגעבען.
- איז וויפיעל אויגען האָט איהר שוין, מאדאם מאַני-
לאָוו ?
- פינף !
- הערט זשע, איהר האָט שוין פינף אויגען און איך נאָך
נאָך ניט.
- וועל ? ...
- איהר האָט אזוי גרויס, ווי פינף אויגען, און איך האָב
אזוי גרויס, ווי עגמת נפש.
פאָניע האָט זיך צו לאַכט, גליקליך, ווי אַ קינד.
- זאָגען ?
- זאָגט !
- איך האָב מורא, אז איך וועל געווינען די גיים.
— אין לעבען ניט, האָט פאָניע געענטפערט. און עס האָט
זי פערדראָסען, פאר וואָס יודין האלט זי פאר אזא שוואכע
שפיעלערין.
- ווילט איהר וועמען, מאדאם מאַנילאָוו ?
- וועמען, איז וועמען.
- אין וואָס ?
- אין וואָס איהר ווילט.

— אָלל-רײט, אײך נעהם אײער וואָרט.

יודין האָט אײבערגעטאָשט די קארטען, האָט געגעבען פאָד
ניען אַרונטערצונעמען און האָט אױסגעטײלט. פּאַניע האָט
וויעדער געוואונען אַן אױג, זי האָט געלאַכט און געפאַטשט אין
די הענד פון גרויס פּרײד. אײצט אײז זי שוין זיכעך געוועזען,
אַז זי וועט געווינען. זי האָט שוין זעקס אױגען, זי בעדאַרף
נאָך בלוז האָבען אײן אױג, און יודין האָט נאָך נאָך ניט.

— פּרעהט זיך נאָך ניט מײן האַרציגע.

— אײ וועט זײן שעהן, אַז מײסטער יודין, דער שפּיעלער,
וועט פּערשפּיעלען, האָט זי זיך מיט איהם גערייצט — אײך
ווייס גאָר אַלײן ניט וואָס אײך זאָל דאַן פון אײך פּערלאַנגען.
— איהר זאָלט פּערלאַנגען, וואָס נור איהר אַלײן וועט
וועלען. דאָס אונמעגליכסטע וועל אײך ערפּיעלען. אַ וואָרט
— אײז אַ וואָרט.

— געדענקט זשע !

— געדענקט זשע, איהר אױך, מאַדאַם מאַנילאָוו...

פּאַניע האָט אױסגעטאָשט קארטען און אױף זײערע בײ-
דענס פּנים'ער, אײז אױסגענאַסען געוואָרען פּײן. זײ האָבען
בײדע געהאַט שלעכטע קארטען, און אזױ ווי אײנער ווייס ניט
דעם צױיטענס קארטען, האָבען זײ זיך נאָך מעהר געשראַקען
אײנס פאַר'ן צױיטען.

אַרײנגעהמענדיג די דריטע קאַרט, אײז פּאַניע געוואָרען
פּרעהליכער. זי האָט אױפּגעהױבען די טױז טרומפּ, דאָס מײ-
דעל האָט זי פון פּריהער ; אַלענפּאַלס, אײז זי אױסער געפּאַהר.
וואָלט זי געהאַט די טױז לעקאַף, דאַן וואָלט זי געווען די גליק-

ליכסמע. זי האָט פיער לעקעכער. זי וואָלט דעקען דעם טאש און וואָלט מיט אַ קליינינקען טרומף גלייך ארויסגעשלאָגען דאָס צעהנטעל טרומף ביי יודינ'ען, אויב ער האָט עס, נאָך דעם וואָלט זי נאָך אַמאָל געשפיעלט טרומף און נאָכדעם מיט די לעקעכער...

פאַניע האָט אויפגעהויבען נאָך אַ קאָרט. די טויז רויט. אַ שטיין איז איהר אראָב פון האַרצען, אָבער טאָמער האָט ער עטליכע רויטס, זי האָט דאָך בלויז צוויי טרומפס.

זי איז ארויסגעגאנגען מיט'ן יונגעל לעקעך, וועלענדיג ארויסשלאָגען די טויז ביי יודינ'ען. יודין האָט אָבער צונעך וואָרפען אַ יונגעל רויטס. געהט זי ארויס מיט'ן מיידעל לעך קעך, — וואָרפט יודין צו מיידעל רויט, מיינט פאַניע אז יודין האָט קיין לעקעך, געהט זי ארויס מיט'ן צעהנטעל לעקעך, ערשט ער געהמט אריין מיט'ן צעהנטעל טרומף. דאָס האָט זי ניט ערוואַרטעט. מיט די פריהערדיגע, האָט ער שוין אכט און צוואַנציג, היינט האָט ער דאָך די טויז לעקעך און וועט ביי איהר צוגעהמען דעם מלך לעקעך, וועט ער שוין האָבען דריי און פיערציג. היינט שפיעלט ער עפעס אזוי מאָדנע. פאַניע האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן. מיט וואָס זאָל זי ארויס- געהן? זיי האָבען זיך ביידע געקליגט. איינע האָט געוואָלט אָבנאָרען דעם צווייטען, מען איז ארויסגעגאנגען דוקא מיט גרויסע קאָרטען. זיי האָבען געשפיעלט ווילד, בייז, פערשייט און זיי האָבען ביידע ניט געהאט. פאַניע מיט אַלע טרומפען האָט געהאט אכט און פופציג און יודין צוויי און זעכציג.

ערשט איצט האָט פאַניע דערזעהן, אז זי איז נאָרניט אזוי

זיכער מיט איהרע זעקס אויגען, וואָס זי האָט, אז אויב יודין זאָל אזוי שפּיעלען כסדר, ווי ער האָט געשפּיעלט דעם לעצטען קאָז, ווייסט זי ניט, אויב זי וועט קענען געווינען.

זיי זיינען ביידע אזוי פּערטיעפט געווען, אז זיי האָבען איינס אויפ'ן צווייטען אַפּילו קיין קוק ניט געטאָן. עס האָט ניט געדויערט קיין צעהן מינוט, האָט יודין שוין געהאט פינף אויגען. ער האָט זיך פאַר קיין זאך ניט אָבגעשטעלט. האָבענ'דיג בלוז די טויז טרומף מיט פיער גרויסע צלמ'ער, האָט ער געדעקט דעם טאַש. ער האָט צוויי מאָל איינס נאָך איינס גע'געבען צלם, צוויי מאָל האָט פאַניע געהאט, צום דריטען מאָל האָט זי געמוזט אריבערנעמען מיט דעם איינציגען טרומף, וואָס זי האָט פּערמאָנט. נאָך דעם אז זי איז ארויסגעגאנגען מיט דער טויז גרין, האָט יודין געמוזט טרומפען, ווייל ער האָט קיין גרין ניט געהאט, און איז וויעדער ארויסגעגאנגען מיט צלם און האָט גענומען דריי אויגען און גאָר אין גיכען האָט ער גע'וואונען.

יודין האָט דורכאויס געשפּיעלט, ניט ווי קיין שפּיעלער. ער האָט לייכט געקענט פּערשפּיעלען, אָבער א נאַרישקייט, אז זי גילט, איז אויך אַ חכמה, און ער איז ארויס דער זיעגער. די נאנצע צייט פון שפּיעלען, איז פאַניע נאָך שטאַרקער פּערטיעפט געוועזען פון יודינ'ען. אָבער נאָך דעם, אז זיי האָ'בען געענדיגט שפּיעלען, איז זי געבליבען זיצען רוהיג, מיט א דינגעס ווייכען שמיכעל אויף איהרע ליפען. זי האָט געקוקט אויף יודינ'ען מיט א בעזונדער מילדען, ווארימען בליק. זי איז זעהר נייגעריג געווען צו וויסען, וואָס אזוינס קען יודין

פון איהר פערלאנגען. פערשיעדענע געדאנקען און געפיהלען האָבען זיך געשפּאַרט אין איהר האַרץ אין מוה, נור עס איז גע-
ווען אויסער איהר מעגליכקייט זיי צוזאַמעננעהמען און זיי פּו-
נאָדערטיילען, און זי האָט ביי זיך גע'פּוועל'ט, לאָזען עס געהן,
ווי עס געהט זיך.

יודין האָט ארויסגענומען א ציגאַר, האָט פּערויכערט און
פּערפּיהרט מיט פּאַניען א געשפּרעך, וועגען א גאַנץ אנדער אַנ-
געלעגענהייט, וואָס עס האָט קיין שום שייכות ניט מיט זייער
שפּיעלען, און האָט זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען אָן דער טהע-
מאַ, אַבי אויסצומיידען צו רעדען וועגען דעם, וואָס עס האָט
נור וואָס פּאַסירט.

פּאַניע האָט פּערשטאַנען יודין'ס אויפּטהו, און ער איז
געשטיגען אין איהרע אויגען; א הויז דעם, וואָס ער איז אַזאַ
גרויסער שפּיעלער, איז ער טאַקע א גרויסער דזשענטעלמאַן
אויך. זי האָט טאַקע געוואוסט, אז יודין וועט זיינס ניט לאָ-
זען פּערלאָרען געהן, ווי די זאַך זאָל אָבער נישט זיין שפּעטער,
איצט שווייגט ער, דערמאָהנט א וואָרט ניט, און דאָס איז אזוי
פיין פון איהם.

אין קורצען האָט זיך יודין אָבגעזעגענט און איז אַוועק
געגאַנגען. משה האָט געבעטען ביי יודין'ען ענטשולדיגונג
הלמאי ער איז געווען פּערנומען, און יודין האָט איהם געענט-
פּערט: — אז ער האָט שעהן פּערבראַכט מיט זיין פּרוי, און,
אז אבי ער, האָט אָבגעטאָן די נויטיגע ארבייט, וועלכע ער האָט
בעדאַרפט, פּרעהט עס איהם נאָך.

— וואָס הערט זיך מאמאַ, ווער האָט געוואונען? — האָט

משה ערשט שפעטער א ווילע זיך דערמאָנט צו פרעגען ביי פאניען.

פאניע איז רויט געוואָרען, און האָט געענטפערט : —
ער שפיעלט זעהר גוט !... פאניע איז ערשט פארטאָג איינ-
געשלאָפען.

כמעט די גאנצע נאכט האָט זי געטראכט וועגען יודין'ען.
זיין שטאַרקער גלויבען אין זיך, האָט זי מאָדנע איבערראשט.
אפילו פיזיש האָט יודין אין איהרע אויגען אויסגעזעהן פיעל
גרעסער און שטאַרקער, ווי עס איז אין דער ווירקליכקייט.

היינט, זיין בענעהמען זיך, זיין ארט רעדען, זיין עדעלע
האַלטונג בעת'ן שפיעלען. נור דאָס איז געווען ביי איהר א
בייזאָף. זי האָט געפיהלט מיט איהר גאנצען וועזען, אז די
אַלע מעלות וועלכע זי זעהט אין איהם, זיינען ניט דער עיקר ;
מיט דיעזע מעלות וויל זי בלויז שטילען איהר געוויסען, אָבער
טיעף ביי איהר אין הארצען, איז עפעס וואָס אנדערש... און
דאָס וואָס ביי איהר אין הארצען איז פאָרגעקומען, האָט זי אי
געשראָקען אי געפרעהט...

אז משה איז אוועקגעגאנגען האָט זיך פּאַניע דערפּיהלט
 אַ סך פּרייער, משה'ס אנוועזענהייט דוכט זיך איהר, שטערט
 איהרע געדאַנקען. עפעס פּיהלט זי זיך ניט נאָר אין גאַנצען
 היימיש. איצט אָבער בעת ער איז ניטאָ, מוז זי אלץ נוט בער
 טראַכטען... זי ווייסט, זי איז זיכער, אז יודין וועט באלד
 קומען, און דאָס ווילט זיך איהר דאָך אזוי שטאַרק, אזוי
 שטאַרק ! און נאָך שטאַרקער ווי עס ווילט זיך איהר, אז ער
 זאָל קומען, וויל זי, אז ער זאָל דוקא ניט קומען. צו וואָס זאָל
 ער קומען. צו וואָס זאָל ער קומען, וואָס וועט דערפון דער
 סוף זיין ? ... ניין, ס'איז מיאום אזוי, ניט שעהן. פּאַניע
 האָט דערפּיהלט, ווי דאָס פנים ברענט איהר, דער געדאַנק, אז
 זי האָט איהם ליעב, דאָס אליין, וואָס עס איז איהר אזוי אומ-
 געריכט, ווי זי האָט געמיינט, געקומען אויפ'ן זינען, דאָס אליין
 האָט זי בעשאַטען מיט פייער. זי דארף אַנטלויפען אזוי ווי
 פון פייער. וואָס אַ שטייגער וואָלט משה געזאָגט, אז ער זאָל
 דערפון וויסען ? וואָס איז דען פאַרהאַן וואָס צו וויסען ? אז
 ניט, האָט זי דען חלילה משה'ן ניט ליעב. גאָט בעהיט. אדרבא,
 זי האָט איהם זעהר ליעב. ער איז דאָך אזא טייערער מאן, אזוי
 גוט צו איהר. אלצדינג, וואָס נור זי וויל פּוועלט זי דאָך ביי

איהם. היינט ווי ער האָט זי דאָס ליעב, ער ווערט דאָך משוגע פאר איהר ! איז זי אַ לייטישע פרוי, טאָר זי באין אופן ניט זיין אין דער היים, אויב זי דענקט, אז יודין וועט באלד קומען. זי וועט טאקע גלייך אוועקגעהן פון דער היים. — פאניע האָט זיך שנעל אָנגעמאָן און איז אוועק מיט'ן געדאַנק, צו פאָהרען צום מאן אין געשעפט. זי האָט זיך געלאָזט געהן צו פוס. זי וועט געהן אזוי לאנג ביז זי וועט שטאַרק מיעד ווערען, נאָכדעם וועט זי צו פאָהרען. ווייל אין קאר איז פאר איהר צו ענג, זי מוז זיין אליין, מען זאָל ניט שטויסען יעדער רגע איהרע זייטען, וועט זי קענען טראכטען, ווי געהער ריג איז.

און גענאנגען איז פאניע א סך און זעהר גיך, כאָטש זי אליין האָט דערפון ניט געוואוסט, זי האָט געטראכט וועגען מאן, נור פאר איהרע אויגען האָט כסדר געשוועבט יודינס געדשטאַלט. זי האָט איהם אָבער פון זיך פערטריבען, זי האָט זיך אָנגעשטרענגט צו פאַרגעסען אָן איהם, פערנעסען אפילו וואָס פאר אַ פנים ער האָט.

אין אמת'ן איז דאָך משה איהר מאן און יודין אַ ווילד פרעמדער. זי איז דאָך ניט גלייך צו מיסעס רעזניק, קאַפלאַן אָדער לאפאנטען, זי איז דאָך אַ לייטישע פרוי. על פי יושר וואָלט זי געדאַרפט משה'ן אלץ דערצעהלען, און איהם צו זאָגען, אז ווייטער וועט זי שוין זיין פיינער. נאַרישקייט, וואָס וועט זי איהם דערצעהלען ? דערצעהלען האָט זי איהם ניט וואָס, דערצו וואָס פאר אַ פנים וועט עס האָבען... אז זי איז מיעד געוואָרען געהענדיג, האָט זי געלאַסענער,

ה'לָאָהרער אָנגעהויבען טראכטען. נאָך וואָס געהט זי איצט צו משה'ן? וואָס וועט זי איהם זאגען נאכסאָל זי איז געקומען? זיי האָבען דאָך עפעס אָבגערעדט, אז זי זאָל ניט קומען אין געשעפט. משה, האָט איהר געזאגט, אז ער וויל, אז די אנגע- שטעלטע זאָלען פאר איהר מעהר אָבשיי-האָבען. אז א בעל הבית'טע קומט אָפט אין געשעפט, פארלירען די מענשען פאר איהר דעם אָבשיי. משה איז גערעכט. דאָס איז זי זיכער, זי געדענקט דאָך ווי זיי האָבען זי געבאדערט, בעת זי פלעגט קומען אָפט. וואָס זשע וועט זי איהם פאָרט ענטפערען נאָך וואָס זי איז געקומען? זי האָט ניט געוואָלט זיין אליין אין דער היים. פאָרוואָס? ווייל יודין דארף קומען. וואָס מיינט דאָס, ערשטענס פון וואנען ווייסט זי, אז ער דארף קר מען? און אויב ער וועט אפילו קומען איז וואָס? ... ניין, זי קען ניט געהן אין סטאָר. זי וועט בעסער אָט אזוי נאָך אביי סעל ארומגעהן, און נאָכדעם וועט זי קומען א היים, וועט זיך פערשפאָרען אין שטוב, און מעג מען קלינגען און אפילו קלאד פען וויפיעל מען וויל און ווער עס וויל, זי וועט ניט עפענען די טיהר ביז האַלב נאָך זיעבען, ביז משה וועט קומען.

פאניע האָט זיך צוריקגעקעהרט, און זיך געלָאָזט געהן טריט ביי טריט. זי האָט געוואָלט טראכטען ווענען מאן. נור ווענען מאן, און אויף צו להכעיס האָט זיך איהר געטראכט ווע- גען מיסעס רעזניק און די איבריגע פרויען. זי האָט זיך דער- מאָגט אלע זייערע רייד, האָט זיך אריינגעטראכט אין זיי און ערשט איצט, האָט זי בעגריפען זייער ריכטיגען זין. נור מערק- ווירדיג, אי זי האָט זיך ניט געשעהמט טראכטענדיג דערפון,

אי זי האָט ביי זיך אין האַרצען ניט געפיהלט קיין פונק פער-
דרום ניט צו מיסעס רעזניק, ניט צו אלע איבריגע.

„זיי“ האָבען אלע געמוזט האָבען א סך מענער“ און פאניע
האָט משונה'דיג הנאה געהאט פון'ם געדאַנק, וואס „זיי“
האָבען געהאט א סך מענער? זי וואלט זעהר וועלען וויסען,
אויב זייערע מענער וויסען דערפון און וואָס זיי זאגען דערויף?
צו ווייסט משה, אז זיי האָבען געהאט א סך מענער? געוויס
ווייסט ער. ערשט איצט פערשטעהט זי. אז ניט, וואלט ער איהר
דאָך ניט געזאגט, אז ער וועט ניט בייטען איהר איין ווארט,
איין קוק אויף זיי אלעמען. אז זיי דארפען האָבען א זכיה צו
ריידען מיט איהר.

ווי נור פאניע איז געקומען אהיים, האָט איהר א שכינה
דערצעהלט אז באלד נאָך איהר אוועקגעהן, איז דאָ געוועזען א
שעהנער רושענטעלמאן, זעהר סוועל געקליידעט און האָט זעהר
לאנג געקלינגען פריהער הינטען און נאָך דעם אויבען.

לויט אלע סמנים, איז עס געוועזען יודין. פאניע איז גער-
וועז געוואָרען. זי האָט האַסטיג אויפגעמאכט די טיר, און
פערנעסענדיג זי צו פערמאכען, האָט זי זיך מיט די קליידער
א וואָרף געטאָן אויפ'ן סאַפּטע.

אין שטוב איז שוין געוועזען פינסטער, נור פאניע האָט
קיין ליכט ניט געוואלט אָנצינדען. זי איז געלעגען און האָט
אלץ געטראכט פון מיסעס רעזניק, און די איבריגע. זי האָט
זיך אליין בעשאפען בילדער, ווי אזוי זיי ניבען זיך אוועק...
ווי אזוי און וואָס זיי רעדען צווישען זיך. און צו איהר גרוי-
סען וואונדער, האָט זי געפיהלט, אז מיט געוויסע רייד זייער-
דע, איז זי מסכים, אינגאנצען מסכים...

זי האָט פּלוצלינג דערפיהלט א שטאַרקע קעלט, עס האָט אזא בלאָז געטאָן, אז דער טישטאך האָט זיך אוש פּערהויבען, זי האָט זיך אָנגעהויבען ארומקוקען, איהר האָט זיך טאקע גע- רוכט, אז אריינקומענדיג, האָט זי וואָס פּערגעסען, און זי האָט זיך דערמאָנט, אָן דער אָפּענער טיהר. זי האָט פּערמאכט די טיר, אָנגעצינדען פייער, און איז אַ ביזע, צורייצטע ארומגע- גאַנגען הין און צוריק איבערן חדר. זי וועט היינט ניט קאָכען קיין סאַפּער. מען וועט עסען דעליקאַטעסען. זי האָט גענוג אין שטוב.

זי איז ארומגעגאַנגען איבערן שטוב און האָט געטראכט און האָט געקלעהרט אלײן ניט וויסענדיג וואָס זי טראכט, אײן וועגען וואָס זי קלעהרט. זי האָט זיך געפיהלט בעלליידיגט ער- נידריגט און האָט פון פּערדרום אָנגעהויבען וויינען. זי האָט געוויינט, מיט געשמאַק, ווי זי וואָלט דערפון א בעזונדער פּער- געניגען געהאַט. ערשט משה קלינגט.

אריינקומענדיג האָט ער זיך דערשראָקען : — וואָס איז

דאָס ? ..

— נאַכסאַל, האָסטו מיך בעקאַנט מיט מיסעס רעזניק

און מיט אלע איבריגע פרויען ? ... נאַכסאַל, נאַכסאַל ! ! ...

האָט זי איהם צאָרענדיג געפּרעגט.

— וואָס איז דען ? וואָס איז ? ...

— זיי האָבען דאָ גערעדט מיאוסע רייד און איצט טראכט

איך כסדר דערפון ...

משה האָט זיך אַביסעל פּערוואונדערט, אַביסעל דערשראָך-

קען און ניט געוואוסט, וואָס ער זאָל איהר ענטפּערען. ער האָט

זי אָנגעהויבען קושען, צערטלען, זוכען אלץ מיט וואָס איהר צו קאוורען. ער איז צו איהר געוואָרען אלץ צו געלָאָזטער, וואָ-רימער, אינטימער. און זי האָט איהם פון זיך אלץ מעהר אָב-געשטויסען. אָבער ער האָט זיך דערפאַר ניט אָבגעשראָקען, ער האָט געטאָן זיינס... מיט אמאָל, צו זיין גרויס איבעראשונג האָט פאניע זיך אויף איהם א וואָרף געטאָן, מיט אזא אימפעט, אזוי ווילד, האָט אָנגעהויבען קושען און בייסען זיינע באקען, זיין האַלז, האָט פון זיך אָנגעהויבען רייסען די קליידער...

ליגענדיג פעסט געקלאַמערט אין מאַן'ס ארעמס, איז אויף פאניען אָנגעפאלען א ווילדער פערלאנג זיך צו שרייען: יודין! יודין! יודין!...

אָבער נאָך אַ שטאַרקערע קראפט האָט זי ניט דערלָאָזט און זי האָט איינעסענדיג זיך אין משה'ן געשריען:
— דערשטיק מיך, צוריים מיך, צו ריים מיך אויף פיצ-פיצלאך!...

* * *

אין דערפריה, פאר'ן אוועקגעהן האָט זי משה געקושט, גערטעלט, האָט איהר געזאָגט, אז ער האָט פאַר איהר א סוד-פרייז, און האָט זיך געפיהלט אזוי גליקליך, אזוי צופריעדען. נור, זי, פאניע האָט איהם אויף אלע לאַסקעס גאָר ניט געענט-פערט. זי האָט נאָך געהאַלטען פאַר אַ גרויסע טובה, וואָס זי לאָזט זיך פון איהם קושען, צערטלען. דאָך בעת ער איז שוין ניט געוועזען האָט זי דערויף הרטה געהאט. זי האָט דורכאויס געטראכט נור פון איהם, און האָט זיך געסטארעט, מיט אלע איהרע מעגליכקייט צו טראכטען וועגען איהם גוט, פיין, אזוי

ווי אַמאָל, ווי ביז אַהער : ער איז דאָך פאָרט כסדר פּערהאַ-
וועט, און אלץ צוליעב וואָס, צוליעב וועמען ? איז זי דען ניט
די בעל־הבית'טע איבער אלץ ? אלץ איז דאָך אויף איהרם
אזוי ווי זיינס. לאָזט ער זי דען ניט אויסגעבען קיין געלד ווי-
פיעל נור איהר הארץ געלויבט, אדרבא, ער איז נאָך צופריע-
דען. קיין מאָל האָט ער איהר גאר ניט פארגעווארפען, ניט
געפרעגט ביי איהר וואו זי טוט עס אהין... און נאָך גוטע
מעלות האָט זי געזוכט און געפינען אין'ם מאן און מערקוויר-
דיג, וואָס מעהר גוטעס זי האָט אין איהם געפונען, אלץ קעל-
טער, אלץ ווייטער און פרעמדער האָט זי זיך פון איהם דער-
פיהלט. אָנפאַנגס האָט איהר הנאה געמאָן, וואָס זי טראכט
פון איהם אזוי גוט, פאַר וואָס יודין קומט איהר ניט אופן זינען,
צו ביסלעך אָבער האָט עס זי אָנגעהויבען פערדריסען, ס'איז
ניט אמת, משה, איז נאָר ניט אזוי גוט, ווי זי רעדט זיך איין.
אז זי וואָלט נור וועלען, וואָלט זי זיך גענוג שלעכטעס געקענט
דערמאָנען... און באלד האָט זי צו איהם דערשפירט עפעס א
מין געפיהל, וואָס ס'איז ניט סימפּאַטיש און ניט אנטפּאַטיש,
עפעס אזוי שווער־גלייכגילטיג : און ווי זי האָט עס נור דער-
פיהלט, האָט זי וויעדער, בכיון אָנגעהויבען אויסרעכענען זיינע
גוטע מעלות, אָבער איצט האָבען זיי אויסגעזעהן אזוי לעכערליך
אין איהרע אויגען. ער האָט עס אלץ געמאָן, ווייל ער איז דער-
צו געוועזען געצוואונגען... פאַר וואָס אַרט זי מעהר פאַר איהם
ניט ? זי פיהלט, ווען משה וואָלט היינט געשטאַרבען, וואָלט
זי ניט געוויינט ! ניין, זי וואָלט ניט געוויינט. זי וואָלט גע-
זעסען נאָך איהם שבעה, יודין וואָלט זי געקומען טרייסטען.

אויף דערנאכט וואָלט ער פערבליבען מיט איהר. זי וואָלט איהם פעהאלטען. זיי וואָלטען געוועזען אליין אין צווייען... אפשר איז נאָר יודין ברוגז ? ס'קען זיין, אז ער איז ברוגז. ער האָט דאָך פערשטאנען, אז זי איז אומיסטנע אוועקגעגאנגען פון דער היים... זי האָט עס ניט געדארפט טאָן. ער וועט מיינען, אז זיי מיידט איהם אויס, ווייל זי שרעקט זיך, טאָמער וועט ער מאַנען זיין געווינס! ... וואָס אופן שטיי גער קען ער פון איהר וועלען ?

ניין, זי האָט ניט געדארפט אוועקגעהן. הלואי קומט ער איצט, וואָלט זי די ערשטע איהם געזאָגט : — מיסטער יודין, נו, זאָגט וואָס אייך קומט. לאָמיר זיך צו צאָהלען... ער מוז דאָך זיין זעהר אן ארעמער, ער לעבט דאָך בלויז פון זיינע לעסאָנס.

אך, ווי אזוי מאַדנע ער קוקט אויף איהר שטענדיג. שטענדיג דיג קוקט ער אויף איהר, זי האָט עס בעמערקט. און ווי נור ער בעמערקט, אז זי זעהט עס, אזוי כאפט ער גלייך צו די אויגן גען... ניין, זי האָט ניט געדארפט אוועקגעהן פון דער היים... ס'איז ניט שעהן, זי האָט געהאנדעלט ניט שעהן...

פאָניען האָט באמת באנג געטאָן, הלמאי זי איז אוועקגע- גאנגען פון דער היים. זי האָט צו איהם דערפיהלט אַזעלכע פריינדליכע, טרייע געפיהלען, און איהר האָט זיך שוין גיכער געוואלט דערלעבען, אז יודין זאָל ווען קומען, און זי זאָל קענען פערגלעטען איהר עולה. זי האָט זיך אויפגעהויבען פון געלע- גער, אויף זיך ארויפגעכאפט דעם מאַרנען מאנטעל און איז אוועק אין קיך מאכען פאר זיך קאָקאָ, ערשט עס קלינגט ווער. איינס נאך איינס און אזוי אומפעדיג. נאָך איידער זי האָט אב-

געקלונגען צוריק, האָט מען שוין געקלינגען אויבען, אין אריינ-
גאנגס-טיהר.

— הו איז דער ? ...

מען שווייגט...

— הו איז דער ? ! האָט זי פּרעהלאָך-דערשראָקען אויס-
געשריען.

— יודין... ס'איז יודין...

אַ גליקליכע האָט זי די טיהר געעפענט און איז אליין ענט-
לאָפען אין שלאָף-צימער, זיך אָטהאַן :

— איך האָב פון אייך נור וואָס געטראכט, — שרייט צו
איהם פּאַניע פון שלאָף-צימער. — און גלייך האָט זי חרטה,
צו וואָס זי האָט עס געזאָגט — צו וואָס, צו וואָס האָט זי עס
געדארפט זאָגען ? זי איז נור משוגע — זיצט, זעצט זיך מר.
יודין, איך טו זיך אָן, איך קום גלייך צו אייך ארויס.

יודין האָט אויסגעזעהן, אזוי רהמנות'דיג, אזוי עלענר.
און פּאַניען האָט אויף איהם אזוי געקלעמט דאָס הארץ, אזוי
שטאַרק...

וואָס פּאַרט, וואָס זאָל זי טאָן, אום איהם צו פּערגרינגערן.
זי וויל איהם וואָס זאָגען, איהם ענטפּערען, נור זי קען ניט.
דאָס לשון האָט ביי איהר אָכגענומען. פּאַר וואָס צאָפט ער
איהר בלוט, וואָס אזוינס זאָל זי טאָן צו פּערגרינגערען זיינע
ליידען...

יודין איז צו איהר צוגעגאנגען, האָט אריינגענומען איהר
האנד אין זיינער : — זייט מיר מוחל פּאַניעטשקע, צוליעב מיין
גרויסען אונגליק, דארפט איהר מיר אלעס מוחל זיין !

— „וואָסער אונגליק?“ — זי האָט איהם גאָר נישט גע-
ענטפערט. וואָס איז מיט איהר געשעהן.
— פּאַניעטשקע... איך וועל שטאַרבען פון ליעבע צו
איידך... איך בין דער אונגליקליכסטער אין דער וועלט...
אָדער... אָדער... מוין אונגליק...
— זייט מיר מוחל פּאַניעטשקע... איך בין איידך נישט
ווערטת...
וואָס האָט מיט איהר אזוינס געטראָפּען?

זי זיצט ביין יודין'ען אויפ'ן שויס. ער קושט איהרע אוי-
גען, דעם האַלז... ער דריקט זי שטאַרק צו זיך...
איהר פנים פלאמט איהר שטאַרק. און פון צייט צו צייט
ווישט זי אויס מיט איהרע דינינקע פינגער אַ טרעהר פון יודין'ס
אויגען. און עס ווילט זיך איהר אזוי שטאַרק אז יודין זאָל
איצט וויינען.

— וואָס איז איידך, פּאַניעטשקע? ...

— גאָר ניט, גאָר ניט...

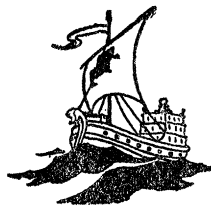
איהר הארץ האָט אזא ציטער געטאָן, ווי אימיצער מיט
אַ קרעפטיגער האנד וואָלט עס אַרים געטאָן.

אָבער יודין'ס שטימע — זיין שטימע דרינגט אריין צו
איהר אין הארצען, אין נשמה און עס געהט זיך דאָרט פונאנד-
דער אין אלע חדרים'לאך... עס איז איהר אזוי גוט, זי איז
אזוי גליקליך... פעסטער, שטאַרקער זאָל ער זי דריקען צו זיך..
זאָל ער זי אריינזעצען צו זיך אין האַרצען.

מיט אַ צניעות'דיגען שמייכעל אויף איהרע שעהנע, דינע
ליפען, מיט אַ שמייכעל פון וועלכעס עס האָט געטריפּט, ליעד-

בע, גליס און פערנגעבונג, איז זי געועסען אויף זיינע הענר, אין
נאנצען אין זיין רשות...
— פאניעטשקע, פאניעטשקע, מיין נאנץ לעבען איז אין
איערע הענר, אין דיינע, אין דיינע מיין טיערע...

פאניע ווייס ניט וואָס מיט איהר האָט געטראָפּען. עפעס
האָט זי אזוי ווי א שמויס געמאָן, און זי פליהט און פליהט און
קען זיך ניט אבשמעלען.

פערטייטשונג פון די ענגלישע ווערטער.

איז אימ — איז עס.	טו גאָ דער — צו געהן אהין.
איז דאָנט לויק — איך ליעב ניט.	טרוםף — קאָזיר.
אין יור לויף — אין אויער לעבען.	טרי טשירס — האָך.
אל געט יו — איך וועל אייך פאָקען.	לאָיער — אדוואָקאט.
אללראַיט — גאַנץ גוט.	לעמערס — בריעף.
באַרגיין — מצויחה.	לעסאָנס — לעקצויאַנען.
ביזו — בעשעפטיגט.	נאַט — נייע.
ביזנעסמאַן — געשעפטיגמאַן.	נאַ — ניין.
בלאָפערל — אכנארערל.	נוריס — באַרעמהארציגע שוועסער.
בעד באַי — שלעכטער אינגעל.	נייט אַלרעדי — שוין נאָכט.
גאַהעד — געהט שוין, געהט.	נעווער — קינמאַל.
גוד נייט — גוטע נאָכט.	נעווער מיינד — ניש'קשה.
גלאַווס — האַנד־שוה.	סאַפער — אבענד מאַהלצייט.
געבאדערט — בעאוגרוהיגט.	סורשענלי — זיכער.
געים — שפיעל.	סידוואָקס — טראמוואַרען.
געמבלער — אויסוואורף, שאַרלאַטאַן.	סוועל — עלעגאַנט.
גראַסערי — שפויז קראַם.	סער — האַרר.
געקעשט — געפאַקט.	עקספיריענס — געניטקייט.
דאָן־טאָן — אראַב־שטאדט.	פאַרליידי — אויפזעהערין.
דאָנט דו דהאַט — ניש טוט דאָס.	קאַנטרי — דאָרף, אויפ'ן לאַנד.
דאנ'ט — ניש.	קאָלד — קאלט.
האו דו יו דאו — וואָס מאַכט איהר.	קעהר — אינטערעסורט.
וואַי — פאַרוואָס.	קערפול — פאַרויכטיג.
וועל — נו, מילא ?	רילי — ווירקליך.
שהענק יו — אַ דאַנק אייך.	שאַפ — ווערקשטאַט.
	שור — געווים.